

Beretning

om

undhedstilstanden i Norge

i Aaret 1845.

(Efter Medicinalbureauets Referatprotokol for Aaret 1847).

Separataftryk.

Christiania.

Det Steenske Bogtrykkeri.

1887.

Beretning

om

Sundhedstilstanden i Norge

i Aaret 1845.

(Efter Medicinalbureauets Referatprotokol for Aaret 1847).

Separataftryk.

Christiania.

Det Steenske Bogtrykkeri.

1887.

Medicinalberetning for Aaret 1845.

Christiania By.

I Christiania herskede Typhus mere eller mindre almindelig hele Aaret igjennem, men var neppe til nogen Tid saa udbredt, at den fortjente Navn som Epidemie. I Aarets 3 første og 4 sidste Maaneder viste den sig hyppigt med fremherskende Hjernesymptomer og Brysttilfælde, og endte da hos Flere med Døden; forøvrigt var den ikke af nogen særdeles smitsom Character.

Simple og gastriske Febre vare mere eller mindre hyppige hele Aaret igjennem, men ialmindelighed let helbredelige.

Betændelsestilfælde forekom hele Aaret igjennem, dog hyppigst i dets første Halvdel, fornemmelig Lungebetændelse, samt Betændelse i Luftrørorganerne, Lunge-sækken, Bughinden og Maven. De vare ofte meget haardnakkede, efterlode undertiden meget farlige Eftersygdomme og foraarsagede ikke sjældent Døden.

Kighoste vedblev fra det foregaaende Aar, men meget mild, ligesaa Skarlagensfeber.

Rheumatisme og Forkjølelse med og uden Feber angrebe Flere i Mai, October og November, som en Følge af det da herskende kolde og fugtige Veir. Catarrhalsk Halsesygge var temmelig gjængs i Januar.

Godartet Cholera yttrede sig i Juni, udbredte sig mere og mere, vedvarede 4—5 Maaneder og var undertiden meget heftig.

I Juli og August forekom nogle Tilfælde af Strubehoste.

I Aarets sidste Maaneder var Kusma meget almindelig, fornemmelig blandt Børn.

Af Drankergalskab forekom flere Tilfælde i Aarets Løb. Ved Christiania Stadsfysici Foranstaltning bleve 35 Lemmer (hvoraf 5 Fruentimmer) af Arbeidsanstalten i Stiftelsen Christian Augusts Minde underkastet den saakaldte Brændvinskuur, der af een udholdtes i 19 Døgn og af de øvrige fra 6 til 14 Døgn; idethele varede Kuren i 361 Døgn, og blev der fortæret 317 Potter Brændeviin. Over det halve Antal af disse Personer ere imidlertid senere igjen faldne tilbage til Drukkenskab.

Vandkopper vare temmelig gjængse i Slutningen af Sommeren og Høsten; Børnekopper have derimod ikke vist sig.

Fnat og lignende Hudsygdomme findes fremdeles hos Almuen, dog maaske i ringere Grad end forhen; derimod lide Mange af chroniske Raadsaar paa Benene.

Vattersot, Hæmorrhoidaltilfælde Menstruations sygdomme, Kjertelsyge og Ormetilfælde ere mere eller mindre sædvanlige sporadiske Sygdomme.

Af venerisk Sygdom ere 78 offentlige Fruentimmer, altsaa 53 færre end i 1844, af de visiterende Læger befundne smittede. Alle disse samt nogle enkelte, der directe havde henvendt sig til Stadsfysicus, bleve strax indlagte paa Rigshospitalet.

Agershuus Amt.

Agers og Follougs Lægedistrict. Af epidemiske Sygdomme herskede Skarlagensfeber ved Aarets Begyndelse i Drøbak; dog kun med ringe Dødelighed. Forøvrigt viste ingen anden smitsom Sygdom sig i Drøbak, hvorimod af andre Sygdomme: Betændelse, Kusma, Forkjølelssygdomme og chroniske Tilfælde vare de hyppigste.

I Landdistrictet var Sundhedstilstanden god med Undtagelse af en sporadisk Typhus, der angreb 19 Individuer, hvoraf 4 døde. Af venerisk Udslet forekom 2 Tilfælde i offentlig Praxis og flere i privat Praxis, som dog vare af en mildere Character.

Af Børnekopperne bleve i Hølands Præstegjeld 2 Børn angrebne, der dog begge overstod Sygdommen.

Nedre Romeriges Lægedistrict. I de første Maaneder af Aaret herskede Kighoste temmelig hyppig blandt Børn. I Marts Maaned udbrød en Typhusepidemie i Sørums Præstegjeld; af 15 Angrebne døde 3; de øvrige helbrededes. I August Maaned udbrød par flere Gaarde i samme Præstegjeld en Epidemie af Blodgang, der angreb 24 Individuer, blandt hvilke 4 Voxne og de øvrige Børn. Af disse døde 2 under Behandlingen, og 4 vare døde forinden Anmeldelse om Sygdommen skede.

Af Vandkopper forekom enkelte Tilfælde. I den øvrige Deel af Districtet var Sundhedstilstanden idetheletaget god.

104 Individuer indlagdes paa Hospitalet for venerisk Sygdom.

Øvre Romeriges Lægedistrict. Med Undtagelse af en epidemisk Kighoste, der var meget udbredt over det hele District, forekom ingen Sygdomme af Betydenhed i det forløbne Aar.

Smaalenes Amt.

Amtsphysicaten. Typhus viste sig i Februar Maaned i Rygge Præstegjeld, hvor indtil Begyndelsen af Juni Maaned 31 Syge kom under Behandling, af hvilke 1 døde, samt i Sommermaanederne i Thunø Præstegjeld, hvor af 5 Angrebne 1 døde. Forøvrigt forekom ingen Sygdom af Betydenhed.

Rakkestad Lægedistrict. Typhus herskede i Løbet af Aaret paa forskjellige Steder i Districtet, især i Eidsbergs og Skibtveds Præstegjeld; den var af en godartet Character, og af det ikke ubetydelige Antal Syge døde kun 2. Rheumatisme og rheumatiske Febre vare noget almindelige i Februar og Marts Maaneder. Ormesygdomme, hysteriske Affectioner og Sygdomme af forstyrret

Menstruation vare ikke sjældne. For venerisk Sygdom bleve Enkelte anmeldte, der strax bleve afsendte til vedkommende Sygehuus. Paa Amtssygehuset bleve ialt behandlede 117 Patienter, af hvilke 89 bleve helbredede og 2 døde, 26 laa tilbage ved Aarets Slutning.

Fredrikshald. I Aaret 1845, der maa regnes til de noget sunde, hjem-søgte Byen ikke af nogen Epidemie. Enkelte Tilfælde af Kighoste, af samme milde Character som ved Slutningen af 1884, forekom i Januar og Februar og ophørte derpaa ganske.

I Vaar- og Høstmaanederne forekom vel catarrhalske og rheumatiske Affec-tioner, men de vare hverken hyppige eller meget voldsomme. Af Typhus forekom i hele Aarets Løb kun 2 Tilfælde, af hvilke det ene medførte Døden. I For-aarsmaanederne viste sig, efter foregaaende Forkjølelse, enkelte Tilfælde af Rosen dels i Ansigtet og dels paa Benene. Godartet Cholera forekom i Slutningen af August og den første Halvdeel af September. Af Radesyge forekom 2 Tilfælde og af venerisk Sygdom 13.

I Fredriksstad og Omegnen var Sundhedstilstanden meget god i det for-løbne Aar, og ingen almindelig og udbredt Sygdom herskede. Skarlagensfeber viste sig vel i de tre sidste Maaneder af Aaret, men kun enkeltvis og godartet.

Ved Hafslund, Borregaard og Sannebrug samt tilstødende Præstegjeld var Sundhedstilstanden ligeledes ualmindelig god, og ingen Epidemier vides at have hersket der. Sporadiske Tilfælde af Typhus indtraf vel i Aarets Løb; men da de vare af en godartet Character, medførte de kun faa Dødsfald. I de første og sidste Maaneder af Aaret angrebes flere af Arbejderne ved Brugene af Lungebetændelse, dog helbrededes alle paa een nær, der leed af dobbelt Lungebetændelse, og til hvem Lægehjælp først søgtes den 6te Dag i Sygdommen. Foruden Lungebetændelse vare rheumatiske og catarrhalske Sygdomme, som en Følge af de hyppigt stedfindende Temperaturforandringer, de meest fremherskende. I Begyn-delsen af Aaret angrebes flere af Børnene ved Brugene af Kighoste, der hos nogle yttrede sig temmelig haardnakket og først ophørte ved Foraarsluftens Komme. 2de Børn under 1 Aar døde.

Skarlagensfeber viste sig hos Enkelte, dog uden at gribe videre om sig. Med Undtagelse af enkelte rheumatiske og catarrhalske Tilfælde, Ormetilfælde og Koliker herskede ingen Sygdomme af Betydenhed i Sommermaanederne. Af Hud-sygdomme er Fnat den hyppigste, dog mere i Bygderne end ved Brugene. Af Radesyge forekom 2 Tilfælde.

I Moss forekom, uagtet den kolde og regnfulde Sommer, forholdsvis kun faa Sygdomme. Skarlagensfeber herskede temmelig almindelig fra Aarets Be-gyndelse til April, men medførte uagtet dens Heftighed kun i eet Tilfælde Døden. Rheumatiske og gastriske Febre, Brystbetændelse, Ansigtrosen, Vandkopper, Rød-linger, Gulsot, Ringorme og Fnat viste sig sporadisk i Aarets Løb. Af Barsel-koner døde to. Af venerisk Sygdom forekom ingen Tilfælde. Dødeligheden var idethele ringe. Af Sygdomme i Byens Omegn er anført en Typhus-Epidemie i Vaaler Præstegjeld, hvoraf 9 Personer bleve angrebne, og 1 døde, samt Strube-hoste, der i Juli og August viste sig i Laurkullen og angreb 17 Børn, af hvilke 3 døde, før Lægehjælp tilkaldtes og 3 senere.

Hedemarkens Amt.

Amtsphysicaten. Ogsaa i Aaret 1845 har Sundhedstilstanden idethele-taget været meget god. I Eftersommeren viste sig vel nogle Tilfælde af Blod-gang i Rommedals og Stanges Præstegjeld, især hos Børn, ligesom ogsaa Kighoste af en afvexlende haardnakket og mild Character; men Tilfældene vare ikke

mange og ophørte snart uden at paakræve nogen Foranstaltning fra det Offentliges Side. Paa Amtssygehuset blev idethele 79 Syge behandlere, af hvilke 72 for venerisk Sygdom og 7 for Radesyge; 54 udgik helbredede, 3 afgik ved Døden, og 22 laa tilbage ved Aarets Slutning.

I Soløer og Oudalens Lægedistrict var Sundhedstilstanden ligeledes meget god i det forløbne Aar, og med Undtagelse af Typhus, der som sædvanlig har vist sig paa forskjellige Steder i Districtet, navnlig i Vinger og Oudalen, uden dog at udbrede sig videre end til de nærmestliggende Steder, herskede ingen anden epidemisk Sygdom. Den veneriske Sygdom var afvigte Aar udbredt paa mange Steder, fornemmelig paa Finskoven i Grue Præstegjeld samt i Vingers Præstegjeld.

Orme- og Kjertelsygdomme vare som sædvanlig almindelige blandt Børn af den fattige Almueklasse.

I søndre Østerdalens Lægedistrict herskede ingen epidemiske Sygdomme i det forløbne Aar og med Undtagelse af enkelte Forkjølelsesfebre, nogle Tilfælde af godartede Rødlinger, samt nogle almindelige chroniske Tilfælde og udvendige Læsioner var Sundhedstilstanden meget god.

I nordre Østerdalens Lægedistrict var Sundhedstilstanden idetheletaget god. Lungebetændelser, hvoraf ialt 5 Tilfælde forekom om Foraaret, vare almindelige i Løbet af Høsten, ligesaa rheumatiske og catarrhalske Febre. I November og December viste sig enkelte Tilfælde af Blodgang, der, med Undtagelse af et mere haardnakket Tilfælde der endnu var under Behandling ved Aarets Slutning, helbrededes temmelig hurtigt. Lungesvindstot og Mavekrampe ere almindelige Sygdomme i Districtet.

Christians Amt.

Totens Lægedistrict. Sundhedstilstanden var i høj Grad tilfredsstillende i det forløbne Aar, og ingen Sygdomme viste sig. Kighoste forekom vel paa enkelte Steder, saavel i Østre som Vestre Toten, men Lægehjælp for offentlig Regning søgtes ikke, og, saavidt vides, indtraf intet Dødsfald.

Paa Amtssygehuset blev idethele behandlet 95 Patienter, af hvilke 78 Veneriske, 16 Radesyge og 1 Spedalsk; af dette Antal udgik som helbredede 60, i Bedring 4 og uhelbredet 1, 2 døde, og 28 laa tilbage ved Aarets Slutning. Forøvrigt kan det ikke med Bestemthed afgjøres, hvorvidt den veneriske Sygdom og Radesygen er i Af- eller Tiltagende, idet et større eller mindre Antal af saadanne Syge behandles i deres Hjem af Districtets practiserende Læger, og de af disse Helbredede ikke anmeldtes for vedkommende Districtslæge. Fnat er temmelig almindelig udbredt blandt de lavere Almueklasser og forekommer ofte i Forbindelse med nysnævnte Sygdomme.

Søndre Gulbrandsdals Lægedistrict. I Aarets 3 første Maaneder vare Lungebetændelser hyppige, især hos Børn under 2 Aar; paa Lillehammer, hvor 4 Børn vare angrebne, døde det eene; samtidig med denne Sygdom iagttoges hos Voxne enkelte Tilfælde af Hjernebetændelse, der havde Døden til følge. I Januar Maaned udbrød Typhus paa een og samme Tid i Faaberg, Øier og Ringebo Præstegjeld. De Angrebnes Antal i hvert Præstegjeld var omtrent 10, og i de to sidstnævnte var Sygdommen utvivlsomt opstaaet ved Gravøl efter fattige Syge, der i lang Tid havde været sengeliggende, uvist af hvilken Sygdom. I Ringebo døde 3, før Læge tilkaldtes. Den veneriske Sygdom udbredtes i Faaberg til 3 Personer og i Øier til flere ved en hjemkommen Tømmermand; den medbragtes ogsaa af enkelte Personer fra Christiania uden dog at udbrede sig videre.

Kighoste skal ikke have været ualmindelig i Aarets Løb, men saa godartet, at Lægen kun en eneste Gang blev raadspurgt. Rosen paa Benene iagttoges oftere hos Fruentimmer med sparsom Menstruation. Den i forrige Aars Indberetning omtalte Snivepatient er nu fuldkommen helbredet efter at have forbrugt et betydeligt Quantum kulsurt Ammoniak og Jodkalium. Arrene ere lidt fordybede, glatte og rødliggraa.

I nordre Gulbrandsdalens Lægedistrict forekom enkelte sporadiske Tilfælde af Typhus i det forløbne Aar, og i September og December Maaneder syntes Sygdommen at vilde antage en epidemisk Character, idet Beboerne paa tvende Husmandspladse i Lessø og Lombs Præstegjeld — tolv i Tallet — i kort Tid blive angrebne; imidlertid døde Ingen, og Sygdommen udbredt sig heller ikke videre. Kighoste herskede epidemisk i Districtets trende Præstegjeld i Sommer-, Høst- og Vintermaanederne indtil Aarets Udgang. Da Almuen almindeligviis ikke søger Lægehjælp for denne Sygdom, naar Lægen ikke boer desto nærmere, havde vedkommende Districtslæge kun Anledning til at iagttage Epidemien inden Vaage Præstegjeld, hvor ogsaa Voxne bleve angrebne.

I Lomb og Lessø skal Dødeligheden have været betydelig, formodentlig paa Grund af Sygdommens store Tilbøielighed til at overgaa i Lungebetændelse. I Høstmaanederne skal ogsaa Strubehoste have hersket ødelæggende i Lessø Præstegjeld, uden at noget Tilfælde blev anmeldt for Districtslægen.

Af Lungebetændelse vare 4 Tilfælde under Behandling i Løbet af Aaret, hvoraf det ene endte med Døden, idet Lægen tilkaldtes for seent. Foruden nogle andre Betændelsestilfælde ere som almindeligere Sygdomme i Aarets Løb anførte: Vattersot, Ormetilfælde, Rheumatisme, Modersyge, abnorm Menstruation, Mavekrampe, Hoftegigt, Levertilfælde og Kjertelsyge. Fnat er en gjængs Sygdom. Af venerisk Sygdom behandlede Districtslægen 1 Tilfælde, og tvende for Sygdommen mistænkte Personer indlagdes ved Aarets Udgang paa Amtssygehuset. Antallet af de af Spedalskhed lidende Personer i Districtet, navnlig i Lessø Præstegjeld, er for Tiden 7.

For Hadelands og Lands Lægedistrict er ingen Beretning afgiven, da den nuværende Districtslæge Buchholz, der under 16de Juli 1845 blev udnævnt til dette Embede, først overtog sammes Bestyrelse ved Udgangen af den paafølgende September Maaned.

Valders Lægedistrict. Typhus viste sig hele Sommeren og ud paa Høsten paa flere Steder i Districtet især i Vang og Slidre Præstegjeld, dog angreb den ikke mange paa en Gang og var ei heller af nogen haardnakket Character forinden November og December Maaneder, da den ytrede sig epidemisk i Vangs Herredsgn dog uden at være særdeles ondartet. De Angrebnes Antal var idethele 23, hvoraf 2 døde før Lægens Ankomst. I Slidre Præstegjeld skal Sygdommen i December Maaned have bortrevet Flere meget pludseligt. For venerisk Sygdom behandlede i Løbet af Aaret, saavel for privat som offentlig Regning, 25 Individuer. 8 af disse laa fremdeles under Behandling ved Aarets Udgang. Mange bleve desuden opsendte til Sygehuset. Hals-, Lunge- og Underlivsbetændelse, samt Rheumatisme vare ikke sjeldne Sygdomme i Aarets 3 første Maaneder. Om Høsten indtraf ofte Mavekrampe og andre Mavetilfælde. Lunge-tæring bortrev flere i søndre Aurdals Præstegjeld. Af den spedalske Sygdom forekom 4 Tilfælde, 3 med den glatte og 1 med den knudrede Form.

Budskeruds Amt.

Drammen og Budskeruds Landphysicat. Sundhedstilstanden maa i Aaret 1845, ligesom i de 2de foregaaende Aar, ansees for at have været særdeles god saavel i Drammen som de nærmest tilstødende Districter. Typhus forekom

sporadisk hele Aaret igjennem og viste sig kun een Gang epidemisk, paa Aasiden i Bragernæs Sogn, hvor en heel Familie, bestaaende af 7 Personer, samtidigen blev angreben af den, uden at dog nogen døde. Af Lungebetændelse forekom kun enkelte Tilfælde, og Sygdommen var sjeldnere end sædvanlig. Betændelse i Luftrørsorganerne var derimod hyppigere, og alle saakaldte Forkjølelssesygdomme meget almindelige saavel i Begyndelsen som Slutningen af Aaret. Halsbetændelse viste sig hele Aaret igjennem, men især i Sommermaanederne, og endte ofte som Halsebyld. I August og September forekom temmelig hyppigt Diarrhoeer, der undertiden vare blodige, undertiden forbundne med Brækning. I et enkelt Tilfælde havde Sygdommen fuldkommen Character af Blodgang. Skarlagensfeber viste sig af og til i Aarets Løb, antog i Juni Maaned en mere epidemisk Character, men var i det heletaget meget mild, og kun hvor den fornødne Forsigtighed ikke iagttoges, medførte den Eftersygdom. Børnekopper viste sig temmelig hyppigt om Foraaret og Høsten. Kighoste, der herskede i Begyndelsen af Aaret som en Levning af Epidemien fra det foregaaende Aar, aftog betydelig i Heflighed og Udstrækning og ophørte henimod Foraaret. Af akut Hjernevattersot forekom 7 Tilfælde, som alle endte med Døden. Lungetæring bortrev Flere i Aarets Løb. For venerisk Sygdom blev 25 indlagt paa Byens Sygehus; forøvrigt forekommer denne Sygdom sjældent i Drammen og da næsten altid under den primaire Form, fornemmelig hos hjemkomne Søfolk. I Syllings Annexsogn til Liers Præstegjeld, hvor Sygdommen fik Indpas for et Par Aar siden, forekommer derimod endnu bestandig af og til enkelte Tilfælde af secundair Form, dog alt sjeldnere og sjeldnere. Fnat og Ringorme sees vel hist og her, men ere langtfra hyppige.

Som stationaire chroniske Sygdomme anføres: Brysttæring, Rheumatismer, Ormetilfælde, Kjertelsyge og Hysteria.

Ringeriges Lægedistrict. Typhus vedblev fra det foregaaende Aar fremdeles i Iste Qvartal af 1845, men sporedes ikke senere. Kighoste herskede som Omgangssyge næsten hele Sommeren og Høsten og angreb ei alene mange Børn, men ogsaa flere Voxne; den var idetheletaget mild, og Dødeligheden ringe i Forhold til det store Antal Angrebne. Andre Epidemier forekom ikke. I Midten af Sommeren viste sig paa flere Steder i Districtet en Frisel-Scarlatina, dog uden farlige Symptomer. Noget Tilfælde af venerisk Sygdom har ikke været anmeldt. Spedalskhed forekommer aldrig, og Radesyge viste sig kun som Recidiv hos Enkelte, der blev indsendte til Amtssygehuset. Ringorme sees saare sjældent, og Fnat er aarlig i Aftagende og saagodt som udryddet.

I Hallingdals Lægedistrict herskede i 1845 lige fra Aarets Begyndelse en temmelig udbredt Kighoste-Epidemie, fornemmelig i Flaee, Annexsogn til Næs Præstegjeld. Sygdommen, der allerede ved Slutningen af det foregaaende Aar var begyndt i Krødsherreds Annexsogn til Sigdals Præstegjeld, udbredte sig derfra opad Dalen i den Grad, at næsten de fleste Familier i Flaee bleve hjemsøgte af den, og flere Individer, efter Sigende, meget haardt angrebne. Ud paa Sommeren skal den have aftaget noget, men udbredte sig igjen senere, saa at den henimod Høsten herskede almindelig i Næs Herredsogn og tildels i Gols Præstegjeld. Først sent ud paa Høsten syntes den at ophøre, idet den afløstes af Strubehoste, der især viste sig i den sydligste Deel af Gols Præstegjeld og forekom saa hyppigt, at den fuldkommen kunde ansees som Epidemie og skal overalt have medført Døden. Ingen af disse Sygdomme kom under Lægens Behandling for offentlig Regning. Af Typhus forekom kun enkelte Tilfælde hist og her i Løbet af Aaret. Af Radesyge iagttoges 4 Tilfælde og af venerisk Sygdom 2.

Nummedals og Sandsvers Lægedistrict. Typhus udbrod i Slutningen af September saavel paa Kongsberg som paa enkelte Steder i Landdistrictet og

udmærkede sig fornemmelig ved en fremherskende Affection af Hjernen. Flere af de Angrebne døde. Kighoste var meget almindelig hele Aaret igjennem baade hos Børn og Voxne, men var forøvrigt af en saa mild Character, at Brug af Medicin ei var nødvendig. Enkelte primaire og secundaire Tilfælde af venerisk Sygdom forekom saavel i Kongsberg som i Landdistrictet. Paa Amtssygehuset blev idethele behandlet 142 Patienter, hvoraf 51 for venerisk Sygdom og 26 for Radesyge; af disse udgik 117 helbredede, 8 i Bedring og 1 uehelbredet. 4 døde, og 12 laa tilbage ved Aarets Slutning.

Kongsberg. Brystbetændelser vare hyppige i Begyndelsen af Foraaret. Foruden Typhus viste ogsaa godartet Skarlagensfeber sig i December Maaned i et Par Familier uden at dog nogen døde. I de sidste Dage af Aaret begyndte en Kusmaepidemie, der senere udbredte sig betydelig.

Jarlsberg og Laurvigs Amt.

Jarlsbergs Landphysicat. Skjøndt Sundhedstilstanden i Fogderiet har været udmærket god i flere af de senest paafølgende Aar, gjelder dette dog fornemmelig om Aaret 1845. Epidemiske Sygdomme viste sig neppe, sporadiske vare yderst faa og contagiose langt færre, end man af Districtets Folkemængde og Beliggenhed skulde have ventet. Af Abdominaltyphus forekom i Januar Maaned 4 Tilfælde i Sande Sogn, af samme Form og Character som den, der i de sidste Aar af og til har vist sig i Districtet, og i November Maaned indtraf 6 lignende Tilfælde i Slagens Sogn. Samtlige Angrebne helbrededes, og Sygdommen udbredte sig ikke videre. Af Kighoste, der herskede epidemisk det foregaaende Aar, forekom ogsaa nogle faa Tilfælde. Paa Amtssygehuset blev idethele behandlet 93 Personer, blandt hvilke 35 for venerisk Sygdom og 20 for Radesyge; 76 udgik helbredede; 1 i Bedring, 2 døde, og 14 laa tilbage ved Aarets Slutning.

Laurvigs By og District. Sundhedstilstanden i Laurvig og omliggende District var ogsaa i dette Aar meget god, og i selve Byen herskede ikke nogen- somhelst epidemisk Sygdom, ligesaalidt som nogen endemisk eller contagios Sygdomsform kan siges at have været almindelig. Anlæg til Kjertelsyge forekom som sædvanligt ikke sjelden og yttrede sig ialmindelighed i Form af Øiensygd- om, Lungetubercler og Affectioner af Beensystemet. Forkjølelse var meget almindelig, fornemmelig om Efteraaret, og ledsagedes ofte af Halsaffectioner, der dog kun enkelte Gange vare af nogen Betydenhed. Kighoste yttrede sig ogsaa, men var af en mild Natur. I Landdistrictet vare Spinalirritationer og forskellige chroniske Brysttilfælde de hyppigst forekommende Sygdomsformer. I Marts og April viste sig paa enkelte Gaarde i Quelle Sogn, under Hedrums Præstegjeld, nogle Tilfælde af typhus Feber, der dog hverken vare meget smitsomme eller ondartede og ved en hensigtsmæssig Behandling snart hævedes. I Slutningen af Aaret forekom af og til Tilfælde af Skarlagensfeber og Rødlinger, men for- øvrigt ingen hverken chroniske eller akute Hudsygdomme.

I Fredriksværn var Sundhedstilstanden, omdenskjønt ingenlunde mislig, dog mindre god end i de tvende nærmest foregaaende Aar. De Syges Antal har været omtrent 20 Prct. høiere, og epidemiske Sygdomme have ikke været ganske ukjendte; saaledes forekom i Løbet af Aaret 36 Tilfælde af Skarlagensfeber, der dog ikke var af nogen ondartet Character, idet kun et Individ døde under selve Sygdommen og et under Reconvalescenssen. Endemiske Sygdomme kjendtes ikke, medmindre dertil henregnes de her saa hyppigt forekommende Tilfælde af acut Brystbetændelse, der begunstiges meget ved Stedets Beliggenhed, og hvoraf 33 Tilfælde vare under Behandling i Aarets Løb. Ihvorvel dette Antal var ringere end det foregaaende Aar, var Sygdommen dog af en større Intensitet, saa at

Flere bortrykkedes, hvortil den Omstændighed formodentlig ogsaa bidrog, at den angreb meget smaa Børn. Ligesom Veirliget i Vintermaanederne særdeles begunstigede Brystbetændelsernes Fremtræden, saaledes begunstigede det senere i endnu høiere Grad Udviklingen af rheumatiske og catarrhalske Sygdomme, ihvorvel disse ei herskede epidemisk i den Grad, som Tilfældet var i 1843. Fnat, som før var saare almindeligt, er nu yderst sjældent og forekommer næsten uden Undtagelse kun hos fremmede Søfolk.

Tønsberg. Almindelige Forkjølellestilfælde vare temmelig hyppige i de første Maaneder af Aaret; især forekom Halsesygge med Betændelse i Mandlerne saa hyppigt, at den næsten kunde siges at herske epidemisk. De sædvanlige i Sommer- og Høstmaanederne forekommende gastriske Sygdomme saaes kun meget sparsomt. Af Kighoste forekom nogle Tilfælde ligesom og mod Aarets Slutning af Skarlagensfeber. Forøvrigt er anført som de almindeligst forekommende chroniske Sygdomme: Ormetilfælde, Kjertelsygge, Fnat og Tæring, hvilken sidste aarligen medfører et ikke ubetydeligt Antal Dødsfald.

I Holmestrand og omliggende District var Sundhedstilstanden mere end almindelig god i det forløbne Aar, da hverken epidemiske eller endemiske Sygdomme herskede. Af veneriske Sygdomme forekom 5 Tilfælde, 3 fra Land-districtet og 2 hos Fremmede, der om Sommeren benyttede Søbadet. Sygdommen forekommer forøvrigt meget sjelden og fordetmeste kun hos Fremmede. Kjertelsygge, den eneste Sygdom, der maaske kan siges at være endemisk for Byen, optræder sjældent som en fuldstændig Sygdomsform, men forekommer derimod meget hyppig som en Complication af andre Sygdomme og sees derfor næsten altid i Forbindelse med Øienbetændelse, Udslet, Digestionsfeil o. s. v.

I Svelvigen og Omegn maa Sundhedstilstanden i Aaret 1845, saavel med Hensyn til Mængden som Beskaffenheden af de forekommende Sygdomme, ansees for at have været temmelig gunstig og med Undtagelse af en Abdominaltyphus, der udbrød i de sidste Maaneder af Aaret og kun angreb Børn under 12 Aar, af hvilke 1 døde af 11 Angrebne, herskede ingen anden epidemisk Sygdom i Aarets Løb.

Om Foraaret forekom flere catarrhalske Febre, forbundne med lette Brystbetændelser. Det kolde og fugtige Veirlig i den sidste Halvdel af Sommeren foranledigede nogle Diarrhoeer om Høsten, der fornemmelig var af rheumatisk Natur.

Veneriske Tilfælde vare sjældne. Fnat bliver derimod mere og mere almindeligt og hidrører vel for en stor Deel fra, at flere Fattige fra de omliggende Landsogne have i de sidste Par Aar tilflyttet Stedet og medbragt Sygdommen. Foruden anførte Sygdomme forekom i Aarets Løb: Ormetilfælde, Kjertelsygge, Mavekrampe, Hysteri, Kolik, Tarmebetændelse, Tæring og forskjellige gastriske Affectioner.

Bratsberg Amt.

A m t s p h y s i c a t e t og Skiens By. Sundhedstilstanden i Skien og nærmeste Omegn maa ansees for at have været god i det forløbne Aar, idet ingen Epidemie eller udbredt smitsom Sygdom kan siges at have fundet Sted. Den Sygdom, der nærmest kunde fortjene Navn af Epidemie, var en Diarrhoe, der herskede i August og September Maaneder, næsten udelukkende angreb Børn og ikke sjelden var compliceret med Symptomer af Blodgang. Sygdommen var ikkun forbunden med et Par Dødsfald, men Helbredelsen indtraf, ihvorvel fuldkommen, dog hos flere først efter flere Ugers Forløb. I Aarets første Halvdel vare Forkjølelssygdomme, saasom rheumatiske Tilfælde, Betændelse i Brysthinden, Lungerne og Halsen gjængse.

I Marts og April herskede enkelte Tilfælde af Brændekopper og et Tilfælde af milde Børnekopper, der samtlige havde et heldigt Udfald, uden at nogen activ Behandling anvendtes. Flere typhøse Febre, især Underlivstypus, indtraf vel i Løbet af Aaret, men de vare ikke af nogen ondartet Character og havde næsten altid et gunstigt Udfald. I August og September Maaned indtraf nogle Tilfælde af godartet Cholera og Gulsot. Senere forekom ogsaa Kighoste især hos de lavere Klasser, hvilken vedvarede endnu ved Aarets Udgang, men saalidet udbredt og mild i sin Gang, at den ingen videre Opmærksomhed vakte. Kjertelsyge forekommer ligesaa hyppig som paa andre Steder. Venerisk Sygdom forefandtes almindeligvis kun hos Søfolk, der medbragte Sygdommen fra Udlandet. Fnat er mindre hyppig, end man paa Grund af Almuens ringe Sands for Renlighed skulde troe. Klaae og andre ondartede Hudsygdomme er derimod mere udbredt, fornemmelig i de længere fra Stæderne beliggende Bygder. Chirurgiske Sygdomme ere meget hyppige paa Grund af den store Arbejdsklasse og dennes Sysselsættelser. For indeklemt Brok var 5 Tilfælde under Behandling, de 4 reponeredes, det femte havde Døden tilfølge, idet Lægehjælp søgtes for sent. Paa Amtssygehuset behandledes i Aarets Løb 76 Personer, af hvilke 18 for venerisk Sygdom og 51 for Radesyge; 37 udgik helbredede, 2 uhelbredede, 2 døde, og 35 laa tilbage ved Aarets Slutning.

Øvre Tellemarkens Lægedistrict. Aaret 1845 maa ansees som et suudt Aar, idet de typhøse Epidemier, som ialmindelighed hvert Aar forekomme i dette District, kun vare af ringe Betydning. Kun 2de Gange viste dette Slags Sygdomme sig, nemlig i Januar Maaned i Mø Præstegjeld som mild Hjernetyphus, der angreb 5 Individuer, som alle helbrededes, samt i August Maaned i Molands Præstegjeld, som Underlivstypus, hvor den angreb 6 Individuer, hvilke ligeledes helbrededes. Kighoste var meget almindelig hele Aaret igjennem og udbrød i dets Begyndelse i Hjørdaals Præstegjeld, hvorfra den udbredte sig til flere af de omliggende Districter. Den vedvarede endnu ved Aarets Udgang, og uagtet den idetheletaget var temmelig godartet, indtraf dog flere Dødsfald paa Grund af tilstødende Lungebetændelse. Af Radesyge og venerisk Sygdom forekom kun faa Tilfælde, der behandledes paa Amtssygehuset.

Fnat er fremdeles almindelig udbredt; dog søges Lægen hyppigere nu for denne Sygdom end forhen. Ichtyosis forekommer hos enkelte Familier i Districtet. Andre i Aarets Løb mest fremherskende Sygdomme vare: Lungebetændelse, Gigt, Rheumatisme, Vattersot, Hysteri, Mavekrampe, Spinalirritation, Ormetilfælde, Kjertelsyge og Lungetæring. Kræft forekom heller ikke sjelden og udfordrede flere Gange Operation.

Nedre Tellemarkens Lægedistrict. I Bøe Præstegjeld herskede Typhus fra Juni Maanedes Begyndelse til Aarets Udgang og forekom ligeledes i Juni og Juli Maaneder i Søved Præstegjeld. Af 69 Individuer, der vare under Lægebehandling, døde 3de, desuden indtraf enkelte Dødsfald, forinden Lægehjælp tilkaldtes. Af formildede Børnekopper forekom flere Tilfælde tidligt paa Foraaret. I Løbet af Sommeren til henimod Aarets Udgang yttrede flere Sygdomstilfælde sig i Bøe Præstegjeld, og nogle Dødsfald indtraf kort efter hverandre i en engere Kreds; men med Undtagelse af et Tilfælde af Hjernebetændelse, der havde et dødeligt Udfald, vides intet med Bestemthed om disse Sygdomstilfælde, da Lægehjælp ei blev paakrævet.

Kragerø Lægedistrict. I de første Maaneder af Aaret 1845 var Sundhedstilstanden i saavel Kragerø By som Landdistrict meget god og afbrødes kun ud paa Foraaret af og til ved enkelte Tilfælde af en rheumatisk Forkjølelsesfeber. Sommeren forløb ligeledes særdeles sund indtil Begyndelsen af August, da Skarlagensfeber bragtes til Kragerø, vedvarende udover hele Høsten, ophørte derpaa en Maanedstid, men udbrød derpaa atter og fortsatte sit Løb hele Resten

af Aaret og vedvarede endnu ved dets Udgang. Sygdommen holdt sig hele Tiden til selve Byen, hvor den angreb en heel Deel Mennesker, men var af en særdeles mild Character og medførte ingen Dødsfald. Mod Slutningen af September Maaned udbrød atter en rheumatisk Forkjølelsesfeber, som efter nogle Maaneders Forløb antog en ondartet Character, men senere lidt efter lidt gik tilbage til sin oprindelige Form og kunde ansees for ophørt ved Aaret Slutning. Sygdommen var af en asthenisk Character, compliceret med catarrhalske Bryst- og Halsaffectioner, hjemsøgte fornemmelig Børn og yngre Fruentimmer af den bedre Klasse og holdt sig næsten udelukkende til selve Byen, hvor den idethele angreb 127 Individuer; af hvilke 53 vare haardt og 74 let angrebne, 11 afgik ved Døden. I Juli Maaned udbrød en Typhusepidemie i Bamble Præstegjeld, hvilken behandlede af en anden Læge, men forresten var Sundhedstilstanden i Landdistrictet uafbrudt god hele Aaret igjennem.

Radesyge synes fremdeles at være i Aftagende i Districtet, ligesaa Fnat og andre chroniske Hudsygdomme.

I Porsgrund og Omegn var Sundhedstilstanden hele Aaret igjennem udmærket god, idet der kun forekom enkelte acute Tilfælde af ondartet Character, hvis Farlighed dog ofte hidrørte fra Mangelen paa betimelig og passende Behandling. Typhøs Feber forekom kun 2de Gange i Aarets Løb, nemlig i Januar og December. I den førstnævnte Maaned var den forbunden med uvilkaarlig Afgang af Urin og Excrementer, blodig Diarrhoe og betydelig Lungeaffection, var derfor særdeles langvarig og udfordrede 3 fulde Maaneders Behandling. Af Rødlinger forekom 2 Tilfælde i Begyndelsen af Sommeren, og paa samme Tid angreb Kighoste 9 Børn og 1 Voxen. I December Maaned indtraf 2 Tilfælde af Strubehoste med dødeligt Udfald. Brændekopper viste sig enkelte Gange om Høsten. De hyppigste Sygdomsformer vare Forkjølelses tilfælde og rheumatiske Affectioner, hvilke sidste deels ytrede sig som Muskelrheumatisme, deels som chronisk omvankende Rheumatisme og rheumatisk Nervalidelse. Af Brystbetændelse forekom, i Forhold til Sygeligheden idethele, et temmelig betydeligt Antal i Aarets Løb, og enkelte af dem vare af en meget betænkelig Character; dog helbrededes de alle med Undtagelse af et Tilfælde, hvor Lægehjælpen ei tilbørligen benyttedes. Af tuberculøs Hjernebetændelse forekom 2 Tilfælde.

Fnat var meget sjeldent, kun 2 à 3 Tilfælde forekom. Venerisk Sygdom iagttoges kun hos Søfolk, der medbragte Sygdommen fra Udlandet. Af ondartede Hudsygdomme vare Skurv, Ringorm og flere andre, saavel sqvamøse som pustuløse Former under Behandling. Et Tilfælde af Tarmeslyngning med dødeligt Udfald indtraf hos et Individ, der 2 Aar iforveien var behandlet med Held for samme Sygdom. Et Ormebid foraarsagede Døden hos et otte Aars gammelt Barn.

I Brevig med Ladestederne Stathelle og Langesund samt nærmeste Omegn var Sundhedstilstanden, uagtet den fugtige og regnfulde Sommer, der fulgte paa den ualmindelig strenge Vinter, bedre i det forløbne Aar end i de foregaaende. I selve Stæderne forekom ingen Epidemie, derimod udbrød i Bamble Præstegjeld i Løbet af Sommeren en Epidemie af typhøs Character, der dog indskrænkede sig til nogle faa afsondrede Huse og almindeligt viste sig som Hjernetyphus. Reconvalescensens var hos Enkelte meget langsom hos Andre derimod af kort Varighed. Sygdommen viste sig meget smitsom, men ingen døde. Enkelte rheumatiske- og Forkjølelsesfebre forekom i Begyndelsen af Aaret, men de vare ikke ondartede, og kun et Tilfælde af rheumatisk Feber var ledsaget af Hjerteaffection. Ud paa Efteraaret forekom enkelte Tilfælde af Influenza. Betændelse i Lungerne og Luftrørsorganerne viste sig af og til hele Aaret igjennem uden at frembyde noget mærkeligt, og de helbrededes alle. Rødlinger vare almindelige paa Stathelle i Sommermaanederne og angreb saavel Voxne som Børn i enhver Alder, men udfordrede sjelden Lægehjælp. Kighoste var almindelig hele Aaret igjennem, men

af en mild Character, og de enkelte Dødsfald, den medførte, forekom hos Djebern af Arbeidsklassen, der for sent havde søgt Lægehjælp. Lungebetændelse var da somoftest Dødsaaarsagen. Af venerisk Sygdom forekom 3 Tilfælde hos Individuer, der medbragte Smitten fra Udlandet. Af sporadiske Sygdomme er Kjertelsyge i alle dens Former meget almindelig, samt hos Fruentimmer Spinalirritation, Modersvaghed og Ormetilfælde, — de 2de sidste som oftest forenede.

Nedenæs og Raabygdelaugets Amt.

I østre Nedenæs Lægedistrict var Sundhedstilstanden i Aaret 1845 idetheletaget særdeles god. I Januar, Februar og Marts forekom nogle Tilfælde af acut Hjernebetændelse, Lungebetændelse og Kighoste samt i April, Mai og Juni enkelte Tilfælde af Koldfeber, nervøs Lungebetændelse og Rheumatisme, hvilken sidste, tilligemed Sygdomme af scrophuløs og tuberculøs Anlæg, hørte til de almindeligste, skjønt ingenlunde hyppigst forekommende Sygdomsformer.

I vestre Nedenæs Lægedistrict var Sundhedstilstanden ligeledes meget god i det forløbne Aar, og med Undtagelse af Kighoste, der herskede overalt i Districtet, fornemmelig i Aarets 3de sidste Maaneder, samt Typhus, hvoraf i August Maaned 17 Personer bleve angrebne i Øiestads Sogn, af hvilke kun en døde, forekom ingen Epidemie af Betydenhed. Af sporadiske Sygdomme viste sig i Aarets Løb fornemmelig Betændelse i Halsen, Brystet og Underlivet, Barselfeber, rheumatiske og catarrhalske Febre, Rosenfeber, Hæmorrhoider, Gulsot, Ansigtssmerter, Bryst- og Bugvattersot, Ormetilfælde, Kjertelsyge, Øiensygdomme og mest almindelig Mavekrampe. Af chirurgiske Tilfælde forekom fornemmelig: Beenbrud, friske Saar, Bælgsvulster og Bylder m. m. Paa Amtssygehuset behandledes i Aarets Løb 58 Syge, blandt hvilke 3 for venerisk Sygdom og 9 for Radesyge; 43 udgik deels helbredede, deels i Bedring, 1 døde, og 14 laa igjen ved Aarets Slutning.

Østre Raabygdelaugets hemsøgte heller ikke i dette Aar af Epidemier af nogen Betydenhed. Kighoste udbrod i Marts Maaned i Veigusdal-Sogn, udbredte sig næsten over hele Districtet og vedvarede til Udgangen af September. Ogsaa hos Voxne, der ei havde undergaaet Sygdommen i Barndommen, herskede paa samme Tid en heftig Forkjølelseshoste med krampagtige Symptomer, uden dog i Almindelighed at naae den Heftighed som hos yngre Personer. Uagtet Sygdommens betydelige Udbredning og tildeels Heftighed, var Dødeligheden i det hele taget dog ikke stor, skjønt vistnok ikke alle Dødsfald kom til Lægens Kundskab.

Vestre Raabygdelaugets Lægedistrict. Uagtet den usædvanlig kolde og regnfulde Sommer og Efteraar, var dog den mest gjængse epidemiske Sygdom, nemlig Typhus, meget sjelden og forekom næsten alene sporadisk og af en mild Character. De Typhusepidemier, der viste sig mod Slutningen af Aaret 1844 paa enkelte Gaarde i Ivelands Sogn, ophørte allerede i Januar Maaned indeværende Aar, uden at Nogen, saavidt bekjendt, døde deraf. Samme milde Character viste enkelte Tilfælde af Sygdommen i Aaserals Sogn i Slutningen af Marts og August Maaneder. En mere betænkelig Character har den mod Aarets Slutning antaget i Aaraksbygden i Byglands Præstegjeld, hvor i Løbet af 3 Uger 9 Personer i et og samme Huus bleve angrebne, af hvilke ved Aarets Udgang 2 vare døde. Samtidig med denne Epidemie have ogsaa nogle Tilfælde vist sig i Hordnæs og Ivelands Sogn, paa det første Sted af samme Beskaffenhed som i Aaraksbygden, hvorimod den i Iveland synes at være af en mildere Character, saa at samtlige Angrebne — ialt 8 — vare i Bedring; dog skal eet Dødsfald være indtruffet før Lægens Ankomst. Ved Sommerens Begyndelse udbrod en

idetheletaget mild Kighoste i Districtets sydlige Egne og udbredte sig ligetil dets nordligste Trakter i Valle og Bykle, hvor den endnu vedvarede ved Aarets Udgang. Under selve Sygdommen døde ikkun Faæ; men flere Børn bortreves ved dens Eftersygdomme. Af Vandkopper forekom enkelte Tilfælde om Sommeren, og, saavidt vides, ene i Byglands Sogn. Af venerisk Sygdom eller Radesyge blev heller ikke i 1845 noget Tilfælde anmeldt for Distriktslægen. Blandt udvortes Læsioner forekom ikke sjældent Saar efter Bid, foranlediget ved Slagsmaal.

I Arendal forekom ingen epidemisk eller contagios Sygdom, førend i September Maaned, da Kighoste, der havde sit Udgangspunct fra Øiestad Sogn, trængte ind i Byen og angreb et stort Antal Individuer, saavel Børn som Voxne, ligefra Nyfødte til 64 Aar gamle Personer, og af Voxne flere end i nogen af de foregaaende Kighoste-Epidemier i de sidste 17 Aar. Sygdommen yttrede sig paa faa Undtagelser nær med de sædvanlige Symptomer og med forskjellig Grad af Heftighed og var jevnlig compliceret med Congestions- og forskellige Vattersots-Tilfælde. Samtlige Angrebne helbrededes fuldstændig efter 10 à 12 Ugers Forløb med Undtagelse af et Barn, der døde af Luftrørsbetændelse.

I Slutningen af Juli og Begyndelsen af August angrebes 5 Individuer af Typhus i Arendal, af hvilke een af de Angrebne, en Dreng paa 11 Aar, døde. Senere sporedes ikke mere til Sygdommen i Arendal, men i Aarets sidste Quartal forekom 12 Tilfælde paa Frolands Jernværk, der alle helbrededes.

Mod Slutningen af Aaret viste Mæslinger sig i tvende Huse i Øiestad Sogn, dog af mild Character, saa at samtlige Angrebne, 7 Børn, bleve helbredede. Senere viste Sygdommen sig ikke hverken i Omegnen eller i Byen. Venerisk Sygdom forekom meget sjelden og var stedse hjembragt fra Udlandet. Af Fnat forekom blot et Tilfælde; Radesyge og Spedalskhed sees aldrig. Derimod ere forskjellige Arter af chroniske Hudsygdomme jevnlig Gjenstand for Behandling. Forældede Saar paa Benene ere ogsaa i Arendal almindelige. Kjertelsyge i alle dens Former er saa at sige endemisk og meget hyppig saavel i Byen som Omegnen; isærdeleshed angriber den Øinene. Saavel acut som chronisk Gigt og Rheumatisme, hysteriske Affectioner og andre nervøse Tilfælde med og uden Spinalirritation, samt Ormetilfælde ere meget almindelig; Blegspot og Mavekrampe forekomme ofte.

I Grimstad og Omegn var Sundhedstilstanden i Aaret 1845 idetheletaget usædvanlig god og Dødeligheden ringe. I Begyndelsen af Aaret, og fornemmelig i Januar Maaned, vare gastriske Febre i mere eller mindre Grad forbundne med catarrhalske Tilfælde, meget hyppige i alle Klasser og Aldre, men aftog i Februar og Marts og tilsyneladende i samme Forhold, som en ny Sygdomsform, nemlig Skarlagensfeber, optraadte. Denne udbrød i Februar Maaned og naaede en saadan Udbredelse, at ikkun faa Familier ganske forskaanedes. Kun hos det først angrebne Individ, der døde, var Sygdommen af en ondartet Character, ledsaget af croup-artet Complication; senere derimod bleve Tilfældene stedse mildere, aftog i Begyndelsen af Marts og ophørte ganske i Mai Maaned, uden at noget Dødsfald indtraf. Udenfor Byens Grændser forekom kun meget faa Tilfælde af Sygdommen. Betændelser, især i Brystorganerne, var meget hyppige lige til Udgangen af Mai. I Mai og Juni Maaneder angreb Vandkopper Mange, især Børn, i Grimstad, Fjære og Frolands Sogne. Udslaget var meget rigeligt, og de Syge meget heftigt angrebne før Udbrudet. Af Typhus forekom 4 Tilfælde, hvoraf de 3 i Efteraaret fra et fremmed Skib; samtlige Angrebne helbrededes, og Sygdommen udbredte sig ikke videre. Forøvrigt ere som de hyppigst forekommende Sygdomme anførte: Rheumatisme, Fnat, Kjertelsyge, Ormetilfælde og Blegspot; dog forekom ingen af disse Sygdomme saa hyppigt som i det foregaaende Aar.

I Lillesand herskede ingen anden Sygdom epidemisk end Kighoste, der udbrød ved Foraarets Begyndelse og angreb en Mængde Børn og selv enkelte

Voxne, som allerede i Barndommen havde gjenneगाaet Sygdommen. Den var idethele taget ikke særdeles voldsom og medførte kun Døden i 2 Tilfælde. Af acute sporadiske Sygdomme forekom som sædvanligt Brystbetændelser ikke saa ganske sjældent, dog var færre under Behandling end i det foregaaende Aar. Af chroniske Sygdomme maa nævnes 6 Tilfælde af Spinalirritation, hvoraf de 5 forekom hos Fruentimmer. I de 4 Tilfælde, der havde været i meget lang Tid, opnaaedes Helbredelse ikke, derimod syntes de to andre Tilfælde, der nyligen vare opstaaede, fuldstændig helbredede. Af venerisk Sygdom forekom 4 Tilfælde, alle hos Søfolk, som havde medbragt den fra Udlandet.

Lister og Mandals Amt.

I Christiansand var Sundhedstilstanden i 1845 idethele taget mindre god end sædvanlig, men dog bedre i den første Deel af Aaret end Slutningen af 1844 lod formode, idet den Skarlagensfeber og Kighoste, som da udbrød, ialmindelighed vare af en saa godartet Character, at de, ihvorvel ikke saa lidet udbredte, kun bleve af ringe Betydning og ophørte ganske udpaa Foraaret, da catarrhalske og rheumatiske Affectioner, saavel med som uden Feber, bleve de hyppigste Sygdomsformer. I September Maaned begyndte den da herskende Forkjølelsesfeber at overgaae i en Typhus, der efterhaanden blev almindeligere først blandt de fattige Klasser, men senere ogsaa blandt de bedre, saa at en begyndende Typhus-epidemie med fremherskende Hjernelidelse var umiskjendelig i Aarets sidste Maaned. Af de Angrebne døde ikke mange, og disse vare for detmeste Drankere og Individuer med organiske Feil. Lungebetændelse og Betændelse i Luftrørsorganerne forekom næsten til alle Tider af Aaret, dog sjældnere i December Maaned, alt eftersom den typhøse Feber mere udbredte sig. I April forekom enkelte Tilfælde af Blodspytning og om Sommeren og Høsten nogle Tilfælde af Tarmbetændelse, Gigt og Rosen, saavel som Blodgang, Kolik og Mavekrampe. Af Mæslinger og Vandkopper forekom enkelte Tilfælde hos Børn. Af venerisk Sygdom anmeldtes 5 Tilfælde. Fnat var almindeligt, især blandt de nyhvervede og nationale Soldater ligesom og paa Tugthuset.

I Mandals Lægedistrict maa Sundhedstilstanden i det forløbne Aar antages for at have været særdeles god, og hverken Byen eller Omegnen hjem-søgt af nogen Epidemie. Typhus var den mest fremherskende Sygdom, og 14 Tilfælde vare under Behandling i Aarets sidste Halvdel. 5 af disse forekom hos Søfolk paa fremmede Skibe, hvilke paa Een nær bleve helbredede. De øvrige 9 Tilfælde indtraf paa een Gaard i Valle Præstegjeld, de vare af en mild Character og helbrededes alle, uden at Sygdommen udbredte sig videre. De mest gjængse Sygdomme vare forøvrigt rheumatiske og catarrhalske Affectioner, Kjertel-syge, Ormetilfælde og Fnat.

Flekkefjord Lægedistrict var idethele taget ikke meget hjem-søgt af Sygdom i det forløbne Aar. Typhus herskede paa flere Steder i Districtet og til forskjellige Tider; de Angrebnes Antal udgjorde 49, hvoraf 2 døde. Mere ond-artet, skjønt kun lidet udbredt var en typhøs Epidemie, der om Høsten udbrød paa flere afsidesliggende Gaarde i Liknæs Sogn og vedvarede til December Maaned; af 10 Angrebne døde 4. Kighoste var i Begyndelsen af Aaret almindelig udbredt over hele Districtet og bortrev hos fattige Folk ikke faa spæde Børn. Venerisk Sygdom forekom aldeles ikke i Districtet og kun hos et Individ paa Amtssygehuset. Radesyge forekommer næsten ligesaa sjældent, og kun 2 Individuer behandledes for denne Sygdom paa Sygehuset, men heller ingen af disse tilhørte Districtet. Af Spedalske forefindes kun 1 Individ i Districtet, der i længere Tid forgjæves er bleven behandlet. Fnat og andre Hudsygdomme derimod

høist almindelige som en Følge af overdreven Urenslighed. Paa Amtssygehuset behandlede i Løbet af Aaret 39 Individuer, af disse udgik 17 helbredede, 4 i Bedring og 4 uhelbredede, 2 døde, og 12 laa tilbage ved Aarets Slutning.

Lyngdals Lægedistrict. Districtets almindeligste Sygdom, Typhus, viste sig i det forløbne Aar i en noget mindre Grad end ellers. Mest udbredt var den Epidemie, der i de 4 første Maaneder af Aaret herskede i Egen Sogn og angreb henved 40 Mennesker. I Januar og Februar forekom Sygdommen ligeledes i Vansø Præstegjeld, hvor den angreb 10 Individuer. I de øvrige Egne af Districtet indtraf kun enkelte Tilfælde. Nogle lette Recidiver af den Kighoste, som herskede i Aaret 1844, iagttoges ogsaa i dette Aar, men ingen ny Tilfælde yttrede sig. Vandkopper viste sig et Par Gange uden dog at udbrede sig videre. En overordentlig hyppig Sygdom i Districtet er den engelske Syge, hvis fornemste Aarsag maa søges i langvarig Diegivning og Urenslighed. Fnat forekommer almindeligt. Venerisk Sygdom er meget sjældent, og Radesyge endnu sjældnere; Spedalskhed findes ikke i Districtet.

Stavanger Amt.

I Stavanger By og Landdistrict har Sundhedstilstanden paa mange Aar ikke været saa god som i Aaret 1845. Af epidemiske Sygdomme, som herskede i Aarets Løb, maa nævnes Typhus, der fornemmelig yttrede sig i Byens Forstæder og Høilands Sogn, dels som Hjerne- og Lungetyphus, dels som Underlivstyphus. Den var imidlertid ikke af nogen særdeles ondartet Character, og af omtrent 80 Angrebne døde kun 6. Kighoste var almindelig udbredt over hele Districtet, men af en særdeles godartet Character, dog bortrykkedes flere Børn, dels i Sygdommens Begyndelse, dels efter dens Ophør under Symptomer af Krampe og Bryst- og Luftrørsbetændelse. Af Børnekopper viste sig kun et enkelt Tilfælde, hvortil Smitten formodedes hidført fra Bergen. Af Lungebetændelse forekom 15 Tilfælde, hvoraf 2 endte med Døden, idet Sygdommen allerede var saa langt fremskreden, forinden Lægen søgtes, at ingen kraftig Hjælp kunde ydes. Andre Betændelsessygdomme forekom kun sjældent. Af Koldfeber forekom 4 Tilfælde og af Vandkopper, Rødlinger, Frislinger og Nesseludslag kun nogle enkelte i Aarets Løb. For venerisk Sygdom vare Flere under Behandling, dog fordetmeste Søfolk med primaire Tilfælde, der havde medført Sygdommen fra Udlandet. Nogle secundaire Tilfælde forekom imidlertid ogsaa i Landdistrictet. Paa Amtssygehuset blev idethele behandlet 107 Patienter, af hvilke 9 for venerisk Sygdom, 9 for Radesyge og 13 for Spedalskhed; 60 udgik helbredede, 14 i Bedring og 5 uhelbredede, 6 døde, og 22 laa tilbage ved Aarets Slutning.

I Jæderne og Dalernes Lægedistrict forekom i Aarets Løb 69 Tilfælde af udviklet Typhus, medens 12 Individuer blot lede af Sygdommens Forløbere. I 14 af de førstnævnte Tilfælde endte Sygdommen med Døden. Fra October Maaned herskede Kighoste temmelig almindeligt, saavel i Egersund, som i de tilstødende Præstegjelde og var, især i Begyndelsen, temmelig ondartet; den bortrev flere Børn, fornemmelig i Egersund. Forøvrigt forekom ingen epidemisk eller contagios Sygdom i Districtet.

I Ryfylke Lægedistrict var Sundhedstilstanden i Aaret 1845 idethele taget langt bedre end i de foregaaende Aar, og dette gunstige Resultat viste sig isærdeleshed med Hensyn til den ellers i Districtet saa almindelig udbredte typhøse Feber, der angreb langt færre end i de foregaaende Aar. Forresten yttrede denne Sygdom sig meget forskjellig, idet den var snart mild, snart voldsom og dræbende, snart viste sig som Cerebraltypus, snart som Underlivstyphus; undertiden forekom ogsaa Tilfælde med saa blandede Symptomer, at Formen ikke

lod sig bestemme, dog var Cerebralformen den mest fremherskende. De Angrebnes Antal udgjorde idethele 120, af hvilke 9 døde før Lægens Ankomst; af de øvrige 111, der toges under Lægebehandling, døde 10. Kighoste herskede i den sidste Halvdeel af Aaret, især i de langs Havkanten beliggende Præstegjeld, men Lægehjælp søgtes saa sjældent, at intet Bestemt kan angives med Hensyn til dens Gang og øvrige Forhold. Spedalskhed forekommer hos flere Familier i Districtet og antages at være i Tiltagende.

Som sporadiske Sygdomme, der hyppigst vare under Behandling i Aarets Løb, ere anførte: Brystbetændelse, Kolik, Ormetilfælde, Mavekrampe, chronisk Mavebetændelse, Vattersot, Kjertelsyge, Modersvaghed og Broktilfælde. Lungetæring forekommer i Forhold til andre Sygdomme ikke hyppig. Af Kræft forekom 4 Tilfælde, af venerisk Sygdom 2 à 3, af Radesyge 1. Fnat er meget udbredt blandt Almuen.

Bergen By.

Uagtet Sundhedstilstanden idetheletaget maa ansees for at have været særdeles god i det forløbne Aar, forskaanedes Byen dog ikke for epidemiske Sygdomme, blandt hvilke især maa nævnes Børnekopper, der allerede udbrod i August Maaned 1844 og senere uafbrudt have vedværet, dog med høist forskjellig Udstrækning og meget uregelmæssig Gang. Endskjønt Sygdommen bortrev mange, var Dødeligheden dog ikke større end ialmindelighed, og ihvorvel det ikke manglede paa Tilfælde saavel af nervøse som putride Kopper, saa maa dog, paa Grund af det ringe Antal af disse i Forhold til den store Mængde angrebne, Epidemien idetheletaget ansees for at have været godartet. De nervøse Kopper udmærkede sig især ved en uregelmæssig Gang og fordrede ikke faa Offre. Af putride Kopper, der stedse havde Døden tilfølge og ikke sjældent formedelst stærke Blodafsondringer, forekom kun faa Tilfælde og alene hos Individuer, der i længere Tid havde lidt Mangel paa Livets første Fornødenheder, samt opholdt sig i smaa og usunde Boliger, eller og havde været hengivne til overdreven Nydelse af Brændeviin. Epidemien herskede forøvrigt især i Byens Udkanter, hvor den lavere Klasse boer, og blandt hvilke der fandtes en stor Mængde, saavel yngre som ældre, uvaccinerede Børn. At et forholdsvis kun ringe Antal af den bedre Klasse angrebes, maa tilskrives Revaccinationen, hvilken næsten hele den yngre Slægt underkastede sig, og hvis Virksomhed bedst godtgjordes derved, at ingen Revaccinerede angrebes af Kopperne. Forøvrigt kan Totalbeløbet af de Angrebne og Døde ikke med Nøiagtighed opgives, dels fordi Sygdommen hos mange Familier er bleven holdt skjult, og dels fordi de smittede Huse kun anmeldtes, naar Patienterne bleve behandlede i deres Hjem, medens en ikke ubetydelig Deel havde været indlagt paa Byens Sygehuus. En anden epidemisk Sygdom var Kighoste, hvoraf de første Tilfælde ytrede sig i September Maaned. Den varede til Aarets Udgang, udbredte sig meget hurtig, og blandt de mange Angrebne vare ikke faa i den fremrykkede Alder. I første Stadium var den ofte compliceret med Betændelse i Brystorganerne, der vare temmelig haardnakkede, og i ikke faa Tilfælde havde Døden tilfølge. Strubehoste forekom kun sporadisk i Løbet af Aaret, dog var Totalsummen af Tilfældene større end i flere af de foregaaende Aar. Af Typhus forekom enkelte Tilfælde i Februar, April og Mai. Forskjellige catarrhalske Onder, saasom Øien- og Halsbetændelser, samt Diarrhoe vare ikke ualmindelige i Januar, Februar og October. Rheumatisk Feber iagttoges i Marts og Mai hos Flere. Lunge-Brysthindebetændelse viste sig ikke sjældent i de første Maaneder af Aaret. Lette Tilfælde af Blodgang bemærkedes i April Maaned og Rødlinger, der ikke sjældent havde Vattersot tilfølge, forekom hos en Deel Børn i November og December. Lungetæring var som sædvanlig meget almindelig, fornemmelig blandt den simple Klasse. Vattersot, foranlediget ved organiske Feil i Leveren krævede ikke

faa Offre; andre Tilfælde af Vattersot lykkedes det derimod at helbrede. Gigt, Nervesmerter og Hæmorrhoidallidelser ere meget almindelige Sygdomme. Blegsot tiltager Aar for Aar, viser sig i alle Stænder og næsten udelukkende hos unge Piger. Af chroniske Hudsygdomme var Fnat og Klæbe de almindeligste. Den veneriske Sygdom forekommer fremdeles sjældent under den primære Form, secundaire Affectioner, især veneriske Udslet, ere derimod meget udbredte og haardnakkede i enkelte Familier; men dog mindre hyppige end tilforn.

Søndre Bergenhuus Amt.

Nordhordlehns Lægedistrict. Typhus herskede som sædvanlig det hele Aar igjennem afvekslende i Fanø, Hammers, Haus, Hosangers, Lindaas og Mangers Præstegjelde, uden dog at have medført nogen særdeles Dødelighed. I Begyndelsen af Aaret udbrød en Koppeepidemie, der efterhaanden udbredte sig over hele Districtet i den Grad, at Tilsynet med samme maatte overtages af en for offentlig Regning ansat Læge, ifølge hvis Indberetning de Angrebnes Antal udgjorde 343, af hvilke 47 døde. Epidemien ophørte i August Maaned. Forøvrigt er ingen Sygdom af Betydenhed anmeldt at være forekommet i Districtet.

Søndhordlehns Lægedistrict. Af epidemiske Sygdomme var Typhus især fremherskende i det forløbne Aar. Af 169 Individer, der vare under Behandling, lede 30 fornemmelig af Hjernetilfælde, 60 af overveiende Underlivsaffection, og hos de Øvrige var Symptomerne blandede. I 10 Tilfælde havde Sygdommen dødeligt Udfald. Børnekopper forekom paa flere Steder i Districtet, og saavidt man kunde erfare, vare de tildels meget ondartede, især i Østervolds Sogn, hvor flere Individer døde; dog maae de fleste Dødsfald antages at have været forarsagede ved Uforsigtighed under Afskallingsstadiet. Strubehoste forarsagede en betydelig Dødelighed blandt Børn. Paa Grund af Sygdommens hurtige Gang og den lange Vei til Lægen vare kun faa af disse Syge under Behandling, og i de enkelte Tilfælde, hvor Lægehjælp forredes, vare de somoftest døde inden Lægens Ankomst. Catarrhalske og rheumatiske Febre vare meget almindelige i Løbet af Aaret; Lungebetændelse og andre betændelsesagtige Sygdomme derimod mindre hyppige. Bryst- og Underlivsvattersot forekom ofte. Af Modersvaghed, Hypochondrie og Ormetilfælde forekom flere Tilfælde; Tæring var derimod meget sjelden. Spedalskhed synes fremdeles at være i Tiltagende. Fnat, Ringorm og andre Hudsygdomme, der ere en Følge af Urenslighed, forekomme daglig.

For Voss Lægedistrict er ingen Beretning afgiven, da den nuværende Distriktslæge Walter, der under 28de Mai 1845 blev udnævnt til dette Embede, først overtog sammes Bestyrelse i den paafølgende October Maaned.

I Hardanger Lægedistrict vare i 1845 76 Personer angrebne af Typhus, af hvilke 9 døde. Mest ondartet var den i Strandebarms og Vigørs Præstegjelde i Februar, Marts og April Maaneder. Smitten var, hvad som oftest er Tilfældet, hjembragt fra Sildefiskeriet og Underlivstypus, forbunden med mere eller mindre heftig Diarrhoe, idetheletaget den fremherskende Form. Noget Udslag bemærkedes ikke, og Sygdommen viste sig mere contagios end epidemisk. De naturlige Børnekopper ytrede sig paa flere Gaarde i Kinnservigs Præstegjeld, hvor idethele 6 Individer vare angrebne og af disse tvende meget haardt, samt i Gravens Præstegjeld, hvor 2 Individer døde. Ved Slutningen af Aaret herskede Strubehoste epidemisk i Gravens Præstegjeld, hvor 9 Børn vare under Behandling, af hvilke 3 døde. Sygdommen skal ogsaa have vist sig i flere af de tilstødende Præstegjelde saavel om Foraaret som ud paa Sommeren og bortrevet flere Børn. Som almindeligt forekommende Sygdomme i Løbet af Aaret ere anførte: Rheumatisme, Mavekrampe og forskjellige Arter af Betændelse.

Nordre Bergenhuus Amt.

Indre Sogns Lægedistrict. Ligesom i flere af de foregaaende Aar herskede ogsaa i 1845 typhøse Febre epidemisk til forskjellige Tider overalt i Districtet, men var idetheletaget af en mild Character. I Marts Maaned udbrød, under temmelig stærke nordlige og østlige Vinde, en fuldstændig Epidemie af Strubehoste i Sogndals Præstegjeld; udbredte sig derfra indover mod Fjordene, forskaanede, saavidt vides, kun Justedalens Præstegjeld og bortrev et stort Antal Børn under og indtil 10 Aar. Paa Grund af Sygdommens hurtige Gang og Almuens ringe Omsorg for dens Syge blev Lægen somoftest først tilkaldt, naar Hjælpen kom for seent, eller Døden allerede var indtraadt. Af venerisk Sygdom afsendtes et forholdsvis kun ringe Antal Patienter til Sygehuset i Bergen. Fnat er en Sygdom, som Størstedelen af Befolkningen lider af hele Livet igjennem uden nogensinde at søge Raad for. Af Spedalske forefindes et stort Antal i Districtet, og Sygdommen synes at være i stærkt Tiltagende.

Yttre Sogns Lægedistrict. Foruden de i Almindelighed næsten uafadelig herskende typhøse Febre hjemsøgte Districtet i det forløbne Aar ogsaa af Strubehoste og Børnekopper. Førstnævnte Sygdom begyndte allerede i December 1844 i Legangers Præstegjeld og udbredte sig senere saagodtsom overalt i Sognfjorden, med Undtagelse af Ladvigs Præstegjeld. Stærkest herskede den i Nærøens og Flaams Skibreder, Aurlands Præstegjeld, og paa førstnævnte Sted saa heftig, at af de i Aarene 1842, 43 og 44 dersteds vaccinerede Børn forefandt kun 6 à 8 gjenlevende. De naturlige Børnekopper begyndte i April Maaned i Ladvig Præstegjeld, formodentlig hidbragte ved en fra Bergen hjemvendende Landhandler, viste sig senere ogsaa i Evindvigs og Askevolds Præstegjelde. Ved Revaccination og andre hensigtsmæssige Foranstaltninger lykkedes det imidlertid at indskrænke Smitten. Af 19 Personer, der idethele vare angrebne, døde kun 1 af de saakaldte Blodkopper — (variølae sangvineæ).

Fnat forefindes næsten i alle Familier, uden at Lægehjælp nogensinde søges derimod; Ringorm er ligeledes temmelig almindelig. Venerisk Sygdom forekom ikke, derimod var Spedalskhed i stadigt Tiltagende.

Søndfjords Lægedistrict. Af epidemiske Sygdomme forekom i Aarets Løb Typhus af en ialmindelighed ikke ondartet Beskaffenhed og fornemmelig i Førde, indre Holmedal og Jølsters Præstegjeld, hvor 39 Angrebne vare under Behandling, af hvilke 3 ved Aarets Slutning vare døde.

Børnekopperne udbrøde ligeledes i Begyndelsen af Aaret, hidbragte ved Individet, der vare blevne smittede i Bergen. Sygdommen angreb saavel Vaccinerede som Uvaccinerede, Gamle som Unge, men var ikke af nogen meget ondartet Character, ei heller udbredte den sig videre, men indskrænkede sig til de først angrebne Gaarde, hvilket formentligen maa tilskrives Revaccinationen, der ved Epidemien Udbrud strax iværksattes paa de nærmest omliggende Steder. 30 Patienter vare under Behandling, af hvilke 4 døde. Influenza viste sig ligesom i 1843 hist og her i Districtet og var af en mild Character. Kighoste herskede i Begyndelsen af Aaret i Askevold og yttre Holmedals Præstegjeld. Den var af en meget ondartet Character og bortrev flere Børn. Strubehoste udbrød i August Maaned i Askevolds Præstegjeld og udbredte sig i de 3 følgende Maaneder til yttre og indre Holmedals samt Førde Præstegjeld. Kun 3 Børn vare under Behandling og af disse døde de tvende. Et ikke ubetydeligt Antal Børn skulle forøvrigt være døde i denne Epidemie, der syntes mere at være af en krampeagtig end inflammatorisk Character, uden at Lægehjælp var forlangt. Af Spedalskhed observeredes ogsaa i dette Aar flere nye Tilfælde. Fnat tilligemed andre chroniske Hudsygdomme ere meget almindelige blandt Almuen. Af venerisk Sygdom var et Tilfælde under Behandling. Sygdomme, som forekom

sporadisk i Aarets Løb vare fornemmelig: Kjertelsyge, Mavekrampe, Vattersot, Tæring og Lungebetændelse.

I Nordfjords Lægedistrict var Sundhedstilstanden idetheletaget god i det forløbne Aar. I 1ste, 2det og 4de Quartal viste sig de for disse Egne sædvanlige Sygdomme, der begyndte som rheumatisk catarrhalsk Feber, men senere antog en nervøs Character.

De naturlige Kopper udbrøde i Januar Maaned i Davigens Præstegjeld og viste sig senere lige til Aarets Udgang i forskellige Præstegjelde. Paa sine Steder antog de en ondartet Character og forarsagede enkelte Dødsfald. Før at forebygge en almindelig Udbredelse foretoges Revaccination i ethvert Præstegjeld. Venerisk Sygdom og Radesyge forekom ikke, derimod erholdt 3 Spedalske fornøden Attest for at optages i St. Jørgens Hospital i Bergen. Sygdomme, der hyppigst forekom i Løbet af Aaret, vare: Rheumatisme, Underlivstilfælde og uordentlig Menstruation.

Romsdals Amt.

Christiansund. I Marts, April og Mai Maaneder herskede en catarrhalsk-inflamatorisk Feber (Stingfeber) epidemisk, dog uden at yttre farlige Symptomer, saa at, uagtet en Mængde Individuer vare angrebne, bleve dog ingen Offere for Sygdommen. Typhus yttrede sig hos 3 Individuer, der alle helbrededes. Forkjølelsesfebre vare saare hyppige, især paa den Tid Stingfeberen herskede. Af Ormefeber og Ormeslag forekom nogle Tilfælde. Feber af galdeagtig Natur angreb tvende Individuer, der begge vare meget hengivne til Nydelse af Spirituosa. Rheumatisme er paa Grund af Klimatet saare hyppig. Af Koldfeber, Vattersot i Brystet og i Fødderne, Vandbrok, samt Betændelse i Leveren og Tarmene forekom enkelte Tilfælde. Venerisk Sygdom i den primaire Form forekom hos 3 fremmede Søfolk og 5 af Byens egne Indvaanere.

Romsdals Lægedistrict. Epidemiske Sygdomme forekom saagodtsom slet ikke i Aarets Løb. Paa flere Steder i Vedø Præstegjeld herskede en Sygdom blandt Børn, der formodes at have været Strubehoste og skal have krævet flere Offere. Lægen blev imidlertid ikke tilkaldt førend i November Maaned, og da herskede kun en simpel Forkjølleshoste. Paa Ræknæs Kuur- og Pleieanstalt behandlede i Løbet af Aaret 119 Personer; af disse udgik 32 helbredede, 3 i Bedring og 1 uhelbredet. 14 døde, og 55 laa tilbage ved Aarets Slutning. Foruden venerisk Sygdom og Spedalskhed, som fornemmelig vare Gjenstande for Behandlingen, og hvoraf der var resp. 28 og 57 Patienter, forekom forskellige andre Hudsygdomme og enkelte Tilfælde af Vattersot, Nerverlidelse, Lamhed, Raadsaar etc.

Søndre Søndmørs Lægedistrict. Med Hensyn til epidemiske Sygdomme var Sundhedstilstanden i Aaret 1845 bedre end nogensinde før i de sidstforløbne 7 Aar. Børnekopper, Kighoste og Typhus, som ellers ere almindeligt forekommende Sygdomme, viste sig kun sjelden og sporadisk. Rheumatisk-catarrhalsk Feber var mere almindelig, men godartet og forekom i Regelen ogsaa kun sporadisk. Alene gastriske Febre bemærkedes ikke, men de dannede undertiden Begyndelse til senere optrædende Typhus. Lunge- og Brysthindebetændelser vare ikke saa ganske sjeldne især i November og December Maaneder. Af Strubehoste forekom et Tilfælde mod Slutningen af Aaret i Jøringfjords Præstegjeld med dødeligt Udfald; hyppigere skal Sygdommen have været i Nabopræstegjeldene. Godartet Cholera herskede i Voldens Hovedsogn fra August Maaned til seent ud paa Efteraaret, men var idethele taget paa et Par Tilfælde nær, hvor Recidiver medførte Døden, særdeles mild; Reconvalescensen var dog temmelig

langvarig. Af endemiske Sygdomme er Spedalskhed sandsynligviis i Tiltagende, derimod synes forskjellige andre Hudsygdomme, saasom Fnat, Klaae, Skurv at være i Aftagende, ihvorvel de endnu forekomme hos Størstedelen af Districtets Indvaanere som en Følge af Skiddenfærdighed og Fattigdom. Primair venerisk Sygdom iagttoges for første Gang hos et Par Individuer; i den secundaire Form forekom den ikke ligesaalidt som Radesyge. Af sporadiske Tilfælde ere Menstruationstilfælde og deraf flydende Modersyge meget almindelige hos Fruentimmer og hos Mandfolk Underlivskramper, scrophuløse og rheumatiske Ledaffectioner samt Lyskebrok.

For nordre Søndmørs Lægedistrict er ingen Beretning afgiven, da den forhenværende Districtslæge Cordsen afgik ved Døden den 10de Januar 1846.

Nordmøres Lægedistrict. De i Aarets Løb almindeligt forekommende Sygdomme vare fornemlig: Hydropiske Affectioner, Bylder, Halsesyge, acut Rheumatisme, Lunge- og Brysthindebetændelse, lette Hjernebetændelser efter undertrykt Menstruation, Spinallidelser hos yngre Fruentimmer og Diarrhoe. Af Rødlinger forekom flere Tilfælde. Strubehoste og Kighoste herskede epidemisk om Sommeren og Høsten paa flere Steder i Districtet. Den første yttrede sig ifjor i Surendalens og Stangvigs Præstegjeld, den sidste i Qværnæs Præstegjeld, begge Sygdomme bortrev flere Børn. Catarrhalsk og rheumatisk Feber viste sig ikke sjældent i September og October Maaneder. Typhus herskede epidemisk i Stangvigs Præstegjeld i October og November Maaneder, men var af en temmelig mild Character og veg for den almindelige Behandling. Venerisk Sygdom havde naaet en betænkelig Udstrækning i Halse Sogn, og enkelte Tilfælde viste sig ogsaa i Aure og Fredø Sogn, men ved gjentagende Undersøgelser af Almuen og ved saa hurtigt som muligt at fjerne de smittede, synes Sygdommen at være bleven udryddet. Fnat og Ringorm forekom sjældent. Af Spedalskhed, der fornemlig forekom i Stangvigs, Halse og Qværnæs Sogn, indtraf ingen nye Tilfælde.

Søndre Trondhjems Amt.

I Trondhjem var Sundhedstilstanden i Aaret 1845 idetheletaget god, og med Undtagelse af Kighoste og Rødlinger herskede ingen andre Sygdomme epidemisk. Kighosten begyndte mod Slutningen af Aaret 1844 og angreb en stor Mængde Børn, men var saa mild, at kun faa, der levede under ugunstige Forhold, døde. Rødlinger angreb en stor Mængde saavel Voxne som Børn. Af sporadiske Sygdomme forekom hyppigst catarrhalske og rheumatiske Affectioner, Halsbetændelse, der hos Flere overgik i Bylder, Kusma, Lungebetændelse og Krampe, hvilke bortrev flere Børn, Strubehoste, hvoraf ligeledes flere Børn døde, Vandkopper, samt flere af Mavekrampe, der er heftigst om Høsten og Vinteren. Venerisk Sygdom, Fnat og forskjellige andre Hudsygdomme forekom temmelig hyppigt.

Paa Byens Sygehus, hvor ogsaa Syge af Garnisonen samt fra søndre Trondhjems Amt indlægges, blev idethele behandlet 831 Personer, af hvilke 286 for venerisk Sygdom, 51 for Radesyge, og 7 for Spedalskhed; 672 udgik helbredede, 20 i Bedring og 21 uhelbredede, 24 afgik ved Døden, og 94 laa tilbage ved Aarets Slutning.

I Amtsdistrictet var Sundhedstilstanden meget god med Undtagelse af Aarets sidste Maaned, hvori Kighoste og Strubehoste indfandt sig, hvilken sidste bortrev flere Børn. Den veneriske Sygdom viste sig især i Sælbo Præstegjeld.

I Ørkedalens Lægedistrict var Sundhedstilstanden idetheletaget meget god. Af Typhus forekom en ubetydelig Epidemie, der angreb 10 Individuer,

hvoraf kun den først Angrebne døde. I Januar viste enkelte Tilfælde af Mæslinger sig, og i Februar var Kusma meget almindelig. I Foraarsmaanederne var Lungebetændelse en almindelig Sygdom, dog døde, saavidt vides, ingen af dem, der kom under Lægebehandling. Samtidig hermed udbrød ogsaa en Kighoste-Epidemie, der angreb en Mængde Børn i Ørkedalens, Børsens og Meldalens Præstegjeld, og varede til sent paa Høsten. Der indtraf flere Tilfælde af Strubehoste med dødeligt Udfald. Venerisk Sygdom og Radesygdom forekom sjældent; og af Spedalskhed vides kun et Tilfælde.

I Fosens Lægedistrict var Sundhedstilstanden god, og bedre end i de nærmest foregaaende Aar. Af Epidemier viste en nervøs-catarrhalsk Feber sig i Begyndelsen af Aaret, samt i Mai og Juni i Ørlandets Præstegjeld, og angreb idethele 17 Individuer, af hvilke 2 døde; i Juli ophørte den ganske. Paa denne Tid forekom nogle Tilfælde af Rødlinger, der dog vare saa milde, at Lægehjelp ikke blev søgt. Kighoste herskede i Rissens og Ørlandets Sogne i Begyndelsen af Aaret, men kun 2 heftige Tilfælde kom under Lægebehandling. I Juli, samt October og November Maaneder bemærkedes nogle Tilfælde af Kusma og Vandkopper. Den veneriske Sygdom er meget almindelig i Fosen og i enkelte Egne saa hyppig, at den gjerne kan ansees for endemisk. Saaledes indlagdes i Løbet af Aaret 21 Individuer fra Hitterens Præstegjeld for denne Sygdom paa Sygehuset i Trondhjem; dog er den nu i synlig Aftagende.

Antallet af Spedalske i Ørlandets, Statsbygdens, Hevne og Bjørnøens Præstegjelde udgjør omtrent 48, det samme som i 1844. I Hitterens og Aafjordens Præstegjelde antages deres Antal at være omtrent ligesaa stort. De almindeligt forekommende sporadiske Sygdomme ere: Mavekrampe, Ormetilfælde og Brok. Betændelse og Kjørtelsyge ere neppe saa gjængse som i de sydlige og østlige Egne af Landet, forøvrigt udmærkede det hele Aar sig ligesaa ufordelagtigt som paafaldende ved en Mængde besværlige og tildels uheldige Fødsler; saaledes døde 3de Barselkoner uforløste og en 4de af Typhus, 14 Dage efter en meget besværlig Fødsel.

Paa Røros var Sundhedstilstanden idetheletaget god, og den Typhus, som begyndte mod Slutningen af det foregaaende Aar, vedvarede kun i de første Maaneder af 1845 og ophørte aldeles ved Foraarets Indtrædelse. Af nogle og tyve Angrebne døde kun 2 og disse mere af Mangel paa Pleie end formedelst Sygdommens Heftighed. Ud paa Foraaret blev en Del Børn Angrebne af Kighoste, der vel var langvarig men ikke voldsom og blev som oftest kun behandlet med Husraad. Stingfeber, der ellers er en almindelig Foraarssygdom, viste sig kun for et Par Individuer, og helbrededes let. Gigt og Rheumatisme angreb om Foraaret og Høsten mange Personer, men var hverken saa langvarige eller saa heftige som ialmindelighed pleier at være Tilfældet og ophørte ganske ved Sommerens Begyndelse. Om Høsten herskede, foruden en heftig Diarrhoe, ogsaa flere gastriske og galdeagtige Febre, der let helbrededes. Ormetilfældene vare meget hyppige og for Enkelte endog meget langvarige, men helbrededes dog for alle ved de sædvanlige Midler. Af chirurgiske Tilfælde forekom kun Et af Betydning.

Nordre Trondhjems Amt.

I østre Namdals Lægedistrict herskede vel epidemiske Sygdomme af og til i Løbet af Aaret, men de vare af en ualmindelig mild Character og krævede, saavidt vides, ingen Offere; saaledes bleve i Høilands Sogn til Grongs Præstegjeld 14 Personer angrebne af en nervøs-rheumatisk Feber. Kighoste vedvarede fra Slutningen af det foregaaende Aar fremdeles i Begyndelsen af 1845; men

ophørte aldeles ud paa Sommeren og viste sig ikke senere. Den veneriske Sygdom antog en temmelig alvorlig Character i Grongs Præstegjeld; efterat imidlertid de Angrebne 8 à 9 vare helbredede, bemærkedes senere intet Spor af Sygdommen. Af Radesyge og Spedalskhed findes ikke mange Tilfælde i Districtet, og de, som behandlede paa Sygehuset, ere forstørstedelen fra vestre Namdals District.

Paa Namdals Fogderies Sygehus bleve idethele behandlede 45 Syge, af hvilke 13 for venerisk Sygdom, 15 for Radesyge og 9 for Spedalskhed; 21 udgik helbredede, 5 i Bedring og 3 uhelbredede — 3 afgik ved Døden, og 13 laa tilbage ved Aarets Slutning. —

Vestre Namdals Lægedistrict. Ogsaa i dette Aar og fornemmelig i dets 4 første Maaneder viste epidemisk Typhus sig i Viks Sogn og angreb ialt 27 Personer, men var, som sædvanlig, af en mild Character, saa at samtlige Angrebne helbrededes. I Januar og Februar herskede en godartet Kighoste-epidemie i Nærø og Kolvereids Sogn, hvor ialt 21 Personer, mest Børn, vare angrebne. Den ophørte imidlertid som Epidemie efter disse 2 Maaneders Forløb, og senere viste sig kun 2 Tilfælde.

Med Hensyn til Spedalskhed og Radesyge er Tilstanden omtrent den samme som før; de Uhelbredeliges Antal er i stadig Tiltagende. Fnat er fremdeles almindeligt. Af venerisk Sygdom blev kun et Tilfælde anmeldt.

I søndre Indherreds Lægedistrict var Sundhedstilstanden usædvanlig god i det forløbne Aar. Typhus herskede kun i Størdalens Præstegjeld, men meget sjeldnere end i det foregaaende Aar og mindre ondartet, saa at kun et Par Dødsfald indtraf. Kusma var derimod almindeligere i nysnævnte og Frostens Præstegjeld, men saa godartet, at Lægehjælp ikke benyttedes, ei heller vides Nogen at være død af Sygdommen. Kighoste herskede over hele Districtet og var meget ondartet, saa at Mange, især spæde Børn, bleve Offre for den, naar Lægehjælp ikke blev søgt; af 56 Syge, som Districtslægen havde under Behandling, døde Ingen. Af Rheumatisme og Brystbetændelse, som ellers ere meget almindelige hvert Foraar, forekom kun nogle enkelte Tilfælde. Den veneriske Sygdom er meget udbredt i Størdalens Præstegjeld og synes at tiltage for hvert Aar. Af Spedalskhed med den tuberculøse Form forekom et Tilfælde. Radesyge bemærkedes ikke. Fnat og Ringorm ere almindelige blandt Almuen.

Norde Indherreds Lægedistrict. Af epidemiske Sygdomme herskede i Aarets Løb: Kighoste, Typhus, Brystbetændelser og rheumatisk-catarrahalske Affectioner. Kighoste begyndte som Epidemie i Marts Maaned og udbredte sig mere og mere indtil August Maaned, da den igjen aftog og var aldeles ophørt i November Maaned. Uagtet en stor Del Børn vare angrebne og Sygdommen, for hvilken Lægehjælp kun yderst sjelden søges, baade var haardnakket og langvarig, var Dødeligheden dog meget ringe i Forhold til de Angrebnes Antal.

Typhus herskede paa forskjellige Steder i Districtet og saagodtsom hele Aaret igjennem; den udbredte sig imidlertid ikke meget og var idethele heller ikke af nogen ondartet Beskaffenhed. En eiendommelig typhøs Epidemie begyndte i Juli Maaned i Beitstadens Præstegjeld og udbredte sig til de fleste Gaarde paa den sydøstlige Side af Beitstadsundet samt vedvarede endnu ved Aarets Udgang. Mere end 70 Personer vare under Behandling for denne Sygdom, blandt hvilke 3 døde. Brystbetændelser og flere acute-rheumatiske Affectioner forekom til forskjellige Tider af Aaret i Novbr. og Decbr. i Forbindelse med Kusma, lette Halsbetændelser og andre Forkjølelssygdomme. Af chroniske Sygdomme vare nervøse og hysteriske Affectioner, Gigt og Rheumatisme de mest fremherskende. Ondartede Hudsygdomme forekom ikke saa ganske sjældent. Af secundair venerisk Sygdom anmeldtes 9 Tilfælde, af Radesyge eet og af Spedalskhed 5 paa Inderøen.

Paa nordre Trondhjems Amtssygehus behandledes i Aaret 1845: 231 Personer, af hvilke 101 for venerisk Sygdom og 36 for Radesyge; 165 udgik helbredede, 17 i Bedring, 4 uhelbredede — 10 døde, og 35 laa tilbage ved Aarets Udgang. —

Nordlands Amt.

I søndre Helgelands Lægedistrict maa Aaret 1845 henregnes til de sundere. Kighoste, som allerede viste sig imod Slutningen af 1844 i de sydligere Egne, udbredte sig i 1845 over hele Districtet, men var dog idetheletaget af en mild Character, skjönt ofte langvarig. De egentlige Børnekopper forekom ikke, men vel Vandkopper, der dog ikke vare meget udbredte eller forbundne med heftige eller farlige Tilfælde. Mod Slutningen af Aaret herskede Rosen epidemisk i Vægø Prestegjæld. Chronisk Mavebetændelse, ofte forbunden med Affection af Leveren og Maveposen, forekomme særdeles hyppigt, fornemmelig hos Ø- og Kystboere, mellem hvilke Lyskebrok ligeledes ere meget hyppige hos Personer af begge Kjøen saavel ældre som yngre. Spedalskhed forekommer isærdeleshed i Alstadhoug, Brønø og Bindalens Præstegjelde og maa i disse Districter antages at være temmelig udbredt. Radesyge forekommer fornemmelig i Vefsens Præstegjæld. Paa Skjæggernæs Sygehus behandledes i Løbet af Aaret 55 Syge, af hvilke 8 for venerisk Sygdom, 7 for Radesyge og 2 for Spedalskhed; 35 udgik helbredede, 11 i Bedring, 4 uhelbredede. 2 afgik ved Døden, og 9 laa tilbage ved Aarets Udgang.

Nordre Helgelands Lægedistrict. Som sædvanlig hjemsøgte Typhus ogsaa i dette Aar Districtet, dog var den ikke af nogen voldsom Character, og forekom alene i Næsne og Bodø Præstegjelde, hvor af 19 Angrebne kun 1 døde. Om Foraaret udbrød en voldsom Kighosteepidemie, den udbredte sig over hele Districtet, vedvarede helt til Aarets Slutning og bortrev mange Børn. Samtidig med denne herskede ogsaa Frislinger, og ofte viste begge Sygdomme sig i Forbindelse hos et og samme Individ. I Løbet af Sommeren forekom enkelte Tilfælde af Nældefeber og Strubehoste, hvilken sidste bortrev flere Børn i Alderen under 3 Aar. I Juni Maaned angrebes 7 uvaccinerede Børn af Børnekopper i Hemnæs Præstegjæld, hvor Smitten var hidbragt fra Lofotfiskeriet, og senere viste Sygdommen sig i Næsne og Lurø Præstegjelde, hvor Smitten var hidbragt fra Bergen. Den udbredte sig imidlertid ikke videre, hvilket maa tilskrives det Held, hvormed Vaccinationen foretoges paa samme Tid.

Af venerisk Sygdom, Fnat og Ringorm, forekom flere Tilfælde i Løbet af Aaret. Radesyge træffes yderst sjældent. Derimod er Spedalskhed temmelig udbredt i Næsne, Lurø og Rødø Præstegjelde, hvor deres Antal antages at udgjøre omtrent 54, hvorhos der i Hemnæs og Mo Præstegjelde skal findes 3 à 4.

Søndre Saltens Lægedistrict. Sundhedstilstanden var god i det forløbne Aar. I April Maaned forekom et Tilfælde af modificerede Kopper i Skjerstad Sogn, hvor Revaccinationen strax blev sat i Gang, saa at kun et eneste Individ blev smittet. I Juli Maaned udbrød Sygdommen atter i Fiskeværet Fleinvær i Gildeskaals Præstegjæld, hvor 6 Individder bleve angrebne, derpaa hjemsøgte den flere Gaarde paa Indlandet, og vedvarede lige til Aarets Slutning, paa hvilken Tid den antog en mere ondartet Character, saa at flere Individder døde. I Juni Maaned anmeldtes en catarrhalsk nervøs Epidemie i Bodø Præstegjæld, der angreb flere Personer, hvilke dog alle restitueredes, med Undtagelse af een, der vendte syg hjem fra Lofotfiskeriet og døde, førend Lægehjælp kunde erholdes. Paa Bodø Sygehus behandledes idethele 49 Personer, af hvilke 20 udgik helbredede, 11 i Bedring, 4 uhelbredede, 2 afgik ved Døden, og 12 laa tilbage ved Aarets Slutning.

Nordre Saltens Lægedistrict. Det forløbne Aar henhørte idethele taget til et af de sundere. Af epidemiske og contagiøse Sygdomme yttrede Typhus sig i Januar Maaned i Ofotens Præstegjeld og i Juli og August i Lødingens og Hammerø Præstegjelde. Sygdommen var iøvrigt af en mild Character og ikke meget udbredt, ligesom ingen af de Angrebne døde. De modificerede Kopper viste sig i Løbet af Sommeren i Stegens og Lødingens Sogne. Vaccination foretoges for at standse Sygdommen, der heller ikke udbredte sig videre. Forøvrigt vare Lungesvindot, gastriske Febre, chronisk Rheumatisme og Diarrhoe de almindeligste Sygdomme.

Vesteraalens og Andenæs Lægedistrict. Biliøse og pleuritiske Tilfælde, — især i Aarets første Maaneder, — samt Typhus vare de mest fremherskende Sygdomsformer. De faae Dødsfald, som sidstnævnte Sygdom medførte, hidrørte nærmest fra, at Lægehjælp ikke i Tide blev søgt. Af Børnekopper forekom ogsaa enkelte Tilfælde, men fordetmeste godartede. Af sporadiske Sygdomme forekom som sædvanlig gastriske og catarrhalske Febre, Øiensygdomme, Cardialgie, Kolik, med flere. Af venerisk Sygdom vare 11 Tilfælde under Lægebehandling og af Spedalskhed i den anæsthestiske Form samt Fnat, respektive 4 af hver. Paa det midlertidige Sygehuus under Vinterfiskerierne i Vaagens Præstegjeld, blev idethele behandlet 74 Patienter, af hvilke 57 udgik helbredede, 9 i Bedring og 2 uhelbredede, 6 døde.

Lofotens Lægedistrict. Sundhedstilstanden var i 1845 idethele god, idet de enkelte forekommende Sygdomme hverken vare noget udbredte eller af nogen farlig Character. Børnekopperne viste sig i Januar og Februar Maaneder i Buxnæs Præstegjeld, hvor 6 Børn og een Voxen bleve angrebne; hos 3 af disse, der vare vaccinerede, var Sygdommen meget mild, hos de 2de andre var den ene heftigere, dog døde kun den Voxne. I November indbragtes Kopperne atter ved Fiskere fra Vesteraalens og de nordenfor liggende Præstegjelde og vedvarede endnu ved Aarets Udgang, kun meget faa led imidlertid af de ægte Børnekopper, hvorimod de Fleste havde de formildede. To Børn døde i Buxnæs og en Voxen i Flakstad, formentlig paa Grund af Uforsigtighed under Sygdommen. I November Maaned viste ligeledes Typhus sig i Borge Præstegjeld, hvor 4 blev angrebne, hvilke dog samtlige bleve helbredede. Kighoste viste sig i Buxnæs Præstegjeld og var udbredt i begge dets Sogne. Kun faa søgte Lægehjælp, og Ingen døde af Sygdommen. Hos Enkelte viste sig før Kighostens Udbrud et let Anfald af Mæslinger. Ved Aarets Udgang var Sygdommen næsten endt. Af Spedalskhed, der fornemlig forefindes i Buxnæs og Flakstad Præstegjeld, forekom 2 nye Tilfælde i Løbet af Aaret og af venerisk Sygdom et tertiært og 2 secundaire. Fnat er almindeligt hos Almuen.

Finmarkens Amt.

I Senjens Lægedistrict var Sundhedstilstanden idethele taget god i det forløbne Aar. Typhus forekom paa 2 Steder i Districtet mod Slutningen af Sommeren, var paa det ene Sted meget mild, men paa det andet derimod mere ondartet og bortrev 3 Personer. Blodgang yttrede sig i een Familie, hvis fleste Medlemmer bleve angrebne, uden at dog Nogen døde. I October viste Børnekopperne sig paa 3 Gaarde i Ibestads Præstegjeld, hvor omtrent 20 Personer bleve angrebne, af hvilke tvende døde. De Sygdomme, der hyppigst forekomme i Districtet, ere chronisk Rheumatisme og chroniske Mavetilfælde, hvortil Aarsagen maa søges delvis i Indvaanernes Sysler og Næringsveie og dels i usle fattige Boliger, slet Kost og megen Brændeviinsdrik.

I Tromsø Lægedistrict var Sundhedstilstanden særdeles god i det forløbne Aar. Den godartede Typhus, som i 1844 herskede i Bergs Sogn, ophørte ved Begyndelsen af 1845, uden at flere døde. I December bleve nogle Personer paa en Gaard i Tromsø Præstegjeld angrebne af en catarrhalsk-nervøs Feber, men helbrededes Alle. Forøvrigt vides ingen Epidemie at have vist sig i Løbet af Aaret, dog skal ifølge Rygtet nogle Tilfælde af Kighoste have forekommet i Lenvigs Sogn, af hvilke eet i November Maaned endte med Døden, idet Lægen tilkaldes for seent. Halsesyge, Øiensygdomme, Ørepine, godartet Cholera, Mavekrampe, uordentlig Menstruation, Kjertelsyge og enkelte Lungebetændelser af for detmeste af en rheumatisk-catarrhalsk Character forekom til enhver Tid af Aaret. Vandkopper viste sig i Løbet af Sommeren samt et Tilfælde af Børnekopper. Den veneriske Sygdom viste sig kun enkeltviis, og kun et af Tilfældene var indgroet. For Spedalskhed bleve 3 behandlede, af hvilke Een blev sendt hjem som incurabel, og Een døde; af Radesyge forekom eet og af Helvedesild 3 lette Tilfælde. Tarmesyge medførte hos to Individuer Døden. Fnat og Udslet vare ikke almindelige.

Lyngens Lægedistrict. I de første Dage af Januar udbrød en ondartet Dysenterie paa 3 Gaarde i Lyngens Præstegjeld, hvor 12 Personer bleve angrebne, af hvilke 3 døde; deraf dog de 2 før Lægens Ankomst. Til samme Tid samt om Høsten og ved Aarets Slutning forekom flere Tilfælde af Typhus i Skjærvø Præstegjeld samt paa Lyngseidet. Spedalskhed forekommer ikke i Carlse og Lyngens Præstegjeld, men derimod i Skjærvø Sogn; dog paa langt nær ikke i den Udstrækning som i Landets sydligere Egnene. Venerisk Sygdom findes ikke, og andre Hudsygdomme ere ligeledes yderst sjelden. Underlivssygdomme, rheumatiske Affectioner, især chroniske, Øien- og Øre-Sygdomme samt Betændelse i Luftrørgrenene, fornemmelig i chronisk Form, forekomme meget hyppigt. Chirurgiske Tilfælde ere ogsaa meget almindelige.

I Altens Lægedistrict var Sundhedstilstanden meget god i det forløbne Aar, og af epidemiske Sygdomme forekom kun nogle lette Tilfælde af Mæslinger hos Børn, af hvilke dog Ingen døde. Enkelte Tilfælde af Rheumatisme, Gigt og Modersyge forekom ligeledes og i Aarets sidste Maaned et Par Tilfælde af Lungebetændelse, der havde Døden tilfølgende hos en 78aarig Mand. Venerisk Sygdom og Radesyge viste sig ikke. Fnat var i Sommermaanederne temmelig almindelig blandt Børn i Talvik.

Ved Altens Kobberværk forekom ogsaa i dette Aar endemisk Skjærbug og Ormesygdom, og var den sidste maaske noget i Aftagende, saa var Skjærbugen baade i extensiv og intensiv Henseende fornemmelig i Aarets første Halvdeel, mere fremtrædende end i noget af de foregaaende Aar, hvilket vel for en stor Deel hidrørte fra Vinterens Langvarighed. Af venerisk Sygdom behandledes kun eet Tilfælde hos en Person fra Skjærvø Præstegjeld. Den saakaldte Sneblindhed iagttoges oftere i April Maaned og mere udviklet end forhen; den var hos flere tilstede i den Grad, at Blindheden fuldstændig vedvarede i flere Dage. I den første Halvdeel af November Maaned blev endeel Børn angrebne af en gastrisk catarrhalsk Feber, som dog idethele taget havde en meget mild Character og ei forarsagede noget Dødsfald; Lungebetændelser forekom af og til hele Aaret igjennem.

I Hammerfests- eller Vest-Finmarkens Lægedistrict var Sundhedstilstanden ualmindelig god i det forløbne Aar, saavel i Byen som i Landdistrictet og kun paa et eneste Fiskevær, Hjelmseøen, udviklede sig i Mai og Juni Maaned een Epidemie af Underlivstypus, der angreb 30 Individuer, af hvilke 4 døde. Af epidemiske Former forekom endvidere 2 Tilfælde af Børnekopper, hidbragte fra Nordland. Af Skjærbug, der hidtil har været den vigtigste endemiske Sygdom i Districtet, forekom intet Tilfælde i 1845, og Sygdommen har

de senere Aar stadigen aftaget. Af Spedalskhed vare 3 Tilfælde anmeldte. Af sporadiske Sygdomme var Lungebetændelse den hyppigst forekommende.

Øst-Finmarkens Lægedistrict. Nogen bestemt Sygdomsconstitution var ikke fremherskende i det forløbne Aar, og hverken endemiske eller epidemiske Sygdomme bemærkedes. Af Skjørbug, som aarligen pleier at yttre sig, forekom intet Tilfælde. Venerisk Sygdom, Radesyge og Spedalskhed forekom heller ikke og Fnat, der før har været meget udbredt, er i betydeligt Aftagende. I April, Mai og Juni Maaneder fremkaldte de pludselige Temperaturforandringer flere inflammatoriske og febrilske Sygdomme. I Februar forekom et Tilfælde af Strube-hoste hos et 20 Aar gammel Fruentimmer, som lykkelig overstod Sygdommen.

Ta-
over Antallet af de i Aaret 1845 i Rigets
behandlede Syge og Be-

Sygehuse.	Tilbageiggende fra Aaret 1844.			Indkomne i 1845.			Tilsammen Be- handlede.		
	Mk.	Qk.	Tils.	Mk.	Qk.	Tils.	Mk.	Qk.	Tils.
Rigshospitalet.									
a. den medicinske Afdeling . . .	29	21	50	426	241	667	455	262	717
b. den chirurgiske Afdeling . .	10	6	16	303	104	407	313	110	423
c. Afdelingen for Hudsyge . . .	25	17	42	229	248	477	254	265	519
Christiania Stifts Tugthuus . . .	27	14	41	287	153	440	314	167	481
Smaalenees Amts . . .	-	-	34	-	-	83	-	-	117
Hedemarkens « . . .	15	16	31	16	32	48	31	48	79
Christians « . . .	11	13	24	30	41	71	41	54	95
Buskeruds Amt « . . .	9	8	17	69	56	125	78	64	142
Jarslberg og Laurvigs « . . .	10	7	17	42	34	76	52	41	93
Bratsbergs « . . .	3	12	15	25	36	61	28	48	76
Nedenæs og Raabygdelagets . .	-	-	8	-	-	50	-	-	58
Lister og Mandals	2	4	6	22	11	33	24	15	39
Christiansands militaire	-	-	4	-	-	87	-	-	91
Stavanger	11	6	17	62	28	90	73	34	107
Bergens civile	27	26	53	400	333	733	427	359	786
Reknæs Hospital	26	25	51	28	31	59	54	56	110
Trondhjems kommunale	49	56	105	392	334	726	441	390	831
Nordre Trondhjems Amt	20	21	41	90	100	190	110	121	231
Namdals Fogderie	5	2	7	20	18	38	25	20	45
Bodø	5	3	8	28	13	41	33	16	49
Helgelands Fogderi	5	7	12	17	26	43	22	33	55
Dolhuse.									
Christiania Fattigvæsens	10	10	20	8	12	20	18	22	40
Opslo —«—	4	-	4	3	-	3	7	-	6
Bergens —«—	-	-	40	-	-	33	-	-	73

*) Heri er tillige iberegnet de som ere udgaaede i Bedring.

Ifølge de indsendte Lister ere i Aaret 1845 vaccinerede i:

Christiania	Stift	12 817
Christiansands	«	6 023
Bergens	«	7 036
Trondhjems	«	4 954
Tromsø	«	2 576

Tilsammen 33 406

eller 4 144 flere end i 1844.

bel

Sygehuse og Stiftelser for Sindssvage
handlingens Udfald.

Udgangne									Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slut- ning.			Forhold af Døde til Be- handlede.	
Helbredede.			I Bedring.			Uhelbredede.										
Mk.	Qk.	Tils.	Mk.	Qk.	Tils.	Mk.	Qk.	Tils.	Mk.	Qk.	Tils.	Mk.	Qk.	Tils.		
304	160	464	28	23	51	15	15	30	59	29	88	49	35	84	1:	7,19
235	78	313	26	14	40	8	3	11	18	5	23	26	10	36	1:	16,82
205	206	411	10	4	14	3	6	9	5	7	12	31	42	73	1:	37,16
284	145	429	5	1	6	8	3	11	3	-	3	14	18	32	1:	149,66
-	-	89	-	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-	22	1:	47,5
20	34	54	-	-	-	-	-	-	1	2	3	10	12	22	1:	19,00
26	34	60	2	2	4	1	-	1	1	1	2	12	16	28	1:	33,5
67	50	117	4	4	8	1	-	1	1	3	4	5	7	12	1:	32,5
38	38	76	1	-	1	-	-	-	2	-	2	11	3	14	1:	39,5
13	24	37	-	-	-	1	1	2	1	1	2	13	22	35	1:	20,5
-	-	*) 43	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	14	1:	44,00
9	8	17	3	1	4	2	2	4	1	1	2	9	3	12	1:	13,5
-	-	75	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	14	1:	38,5
41	19	60	9	5	14	4	1	5	4	2	6	15	7	22	1:	14,16
341	203	644	3	5	8	6	5	11	34	23	57	43	23	66	1:	12,59
15	17	32	1	-	1	2	1	3	11	3	14	25	34	59	1:	3,64
343	329	672	14	6	20	16	5	21	14	10	24	54	40	94	1:	30,7
79	86	165	9	8	17	3	1	4	6	4	10	13	22	35	1:	19,6
11	10	21	2	3	5	2	1	3	1	2	3	9	4	13	1:	10,6
12	8	20	9	2	11	2	2	4	2	-	2	8	4	12	1:	18,5
14	21	35	3	8	11	2	2	4	1	1	2	2	1	3	1:	26,00
3	8	11	-	-	-	4	4	8	1	-	1	10	10	20	1:	20,00
1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	5	-	5	-	-
-	-	21	-	-	3	-	-	2	-	-	4	-	-	43	1:	7,5

I samme Aar er 39 Personer meddelte Autorisation som Hjælpevaccinatorer.

Ovenstaaende tabellariske Oversigt viser Antallet af de saavel paa Rigshospitalet som paa Rigets øvrige offentlige Sygeindretninger behandlede Patienter i Aaret 1845, efter de af Departementet modtagne Anmeldelser fra Lægerne. Ifølge de modtagne Beretninger ere 69 legale Obductionsforretninger blevne afholdte.

I Fødselsstiftelsen i Christiania laa tilbage fra Aaret 1844: 6 Fødende og i 1845 indkom 205, udgik 203, døde 1, laa tilbage ved Aarets Udgang 7.

General- over Ægteviiede, Fødte

	Ægteviiede Par.	Fødte.					Folhold af uægte Fødte mod ægte Fødte
		Ægte.		Uægte.		Summa.	
		Mk.	Qk.	Mk.	Qk.		
Christiania Stiftsprovstie...	421	580	563	142	102	1387	1: 4,68 eller 21,36 %
Christiania Stift.....	4195	7625	7447	642	669	16383	1: 11,49 eller 8,69 %
Stiftsprovstiet undtagen...							
Christiansands Stiftsprovstie	79	111	115	7	4	237	1: 20,54 eller 4,86 %
Christiansands Stift.....	1617	3486	3356	115	105	7062	1: 31,1 eller 3,21 %
Stiftsprovstiet undtagen...							
Bergens Stiftsprovstie.....	199	363	336	35	24	758	1: 11,84 eller 8,46 %
Bergens Stift.....	1657	3048	2782	137	155	6122	1: 19,96 eller 5,00 %
Stiftsprovstiet undtagen...							
Trondhjems Stiftsprovstie..	77	143	149	25	24	341	1: 5,95 eller 16,81 %
Trondhjems Stift.....	1377	2313	2199	387	393	5292	1: 5,78 eller 17,28 %
Stiftsprovstiet undtagen...							
Tromsø Stift.....	948	1639	1588	207	184	3618	1: 8,25 eller 12,11 %
Summa	10570	19308	18535	1697	1660	41200	1: 11,27 eller 8,87 %

Sammesteds blev i Løbet af 1845 født 213 Børn, af hvilke 14 vare dødfødte. 5 døde kort efter Fødselen, 187 ndgik, og 7 laa tilbage ved Aarets Udgang,

I Aaret 1845 have 15 medicinske Studenter underkastet sig Embedsexamen, 13 i det latinske Sprog og 2 i Modersmaalet. 7 Pharmaceuter have absolveret pharmaceutisk Examen og 20 Fruentimmer have været oplærte i Jordemoderkunsten og bestode Examen deri.

Efter de fra Rigets Biskopper indsendte Lister over fra 1ste Januar til 31te December 1845 Ægteviiede, Fødte og Døde er ovenstaaende Generaltabel affattet, der giver Anledning til følgende Sammenligninger.

Antallet af Ægteviiede var i 1845 10 570 Par, eller 280 flere end i 1844.

Antallet af Fødte var i hele Riget i 1845: 41 200 eller 2 225 flere end i 1844.

I Christiania Stift var dette forøgede Antal omtrent 7.33 %, i Christiansands Stift 5.53 %, i Bergens Stift 3.92 % og i Tromsø Stift 15.62 %; derimod var et formindsket Antal i Trondhjems Stift 2.22 %.

Antallet af Døde i hele Riget i 1845 var 22 303 eller 24 flere end i 1844.

I Bergens Stift var dette forøgede Antal omtrent 8.01 %, i Trondhjems Stift omtrent 1.09 % og i Tromsø Stift 9.86 %; derimod var Antallet i Christiania Stift 2.13 % og i Christiansands Stift 6.77 % mindre.

Antallet af Dødfødte i hele Riget var i 1845: 1 699 eller 92 flere end i 1844.

Tabel

og Døde i Norge 1845.

Dødfødte.			Forholdet af Dødfødte mod levende Fødte.	Døde.			Overskud		Forholdet mellem Overskuddet af Fødte og det hele Antal Fødte.	Forholdet mellem Overskuddet af Fødte og det hele Antal Døde.
Mk.	Qk.	Sum- ma.		Mk.	Qk.	Sum- ma.	Af Fødte.	Af Døde.		
50	36	86	1: 16,12 eller 6,20 %	452	363	815	572	-	41,24 %	70,18 %
346	284	630	1: 26,00 eller 3,84 %	4028	3959	7987	8391	-	51,21 %	105,05 %
6	1	7	1: 33,95 eller 2,95 %	94	112	206	31	-	13,08 %	15,04 %
147	101	248	1: 28,47 eller 3,51 %	1725	1755	3480	3582	-	50,72 %	102,93 %
18	17	35	1: 21,65 eller 4,61 %	364	295	659	99	-	13,06 %	15,02 %
177	117	294	1: 20,82 eller 4,80 %	2038	1899	3937	2185	-	35,69 %	55,49 %
13	10	23	1: 14,82 eller 6,74 %	129	122	251	90	-	26,39 %	35,85 %
136	83	219	1: 24,16 eller 4,13 %	1424	1383	2807	2485	-	46,95 %	88,52 %
85	72	157	1: 23,04 eller 4,33 %	1191	970	2161	1457	-	40,27 %	67,88 %
978	721	1699	1: 24,24 eller 4,12 %	11445	10858	22303	18892	-	45,85 %	84,70 %

Af de i 1845 Fødte vare:

i Christiania	Stift	194	Par Tvillinger,	2	Trillingsfødsler
- Christiansands	—	90	-	—	—
- Bergens	—	72	-	—	1
- Trondhjems	—	60	-	—	—
- Tromsø	—	39	-	—	—
Tilsammen		455	-	—	3

Døde som Spedalske eller efter at være Spedalske.

		Mk.	Qk.	Tilsammen.
Christiania	Stift	1	-	1
Christiansands	—	2	6	8
Bergens	—	42	20	62
Trondhjems	—	15	8	23
Tromsø	—	9	8	17
Summa		69	42	111

Foranstaaende Beretning om Sundhedstilstanden i Riget i 1845 tillade vi os herved underdanigst at forelægge Deres K. Majestæt.

